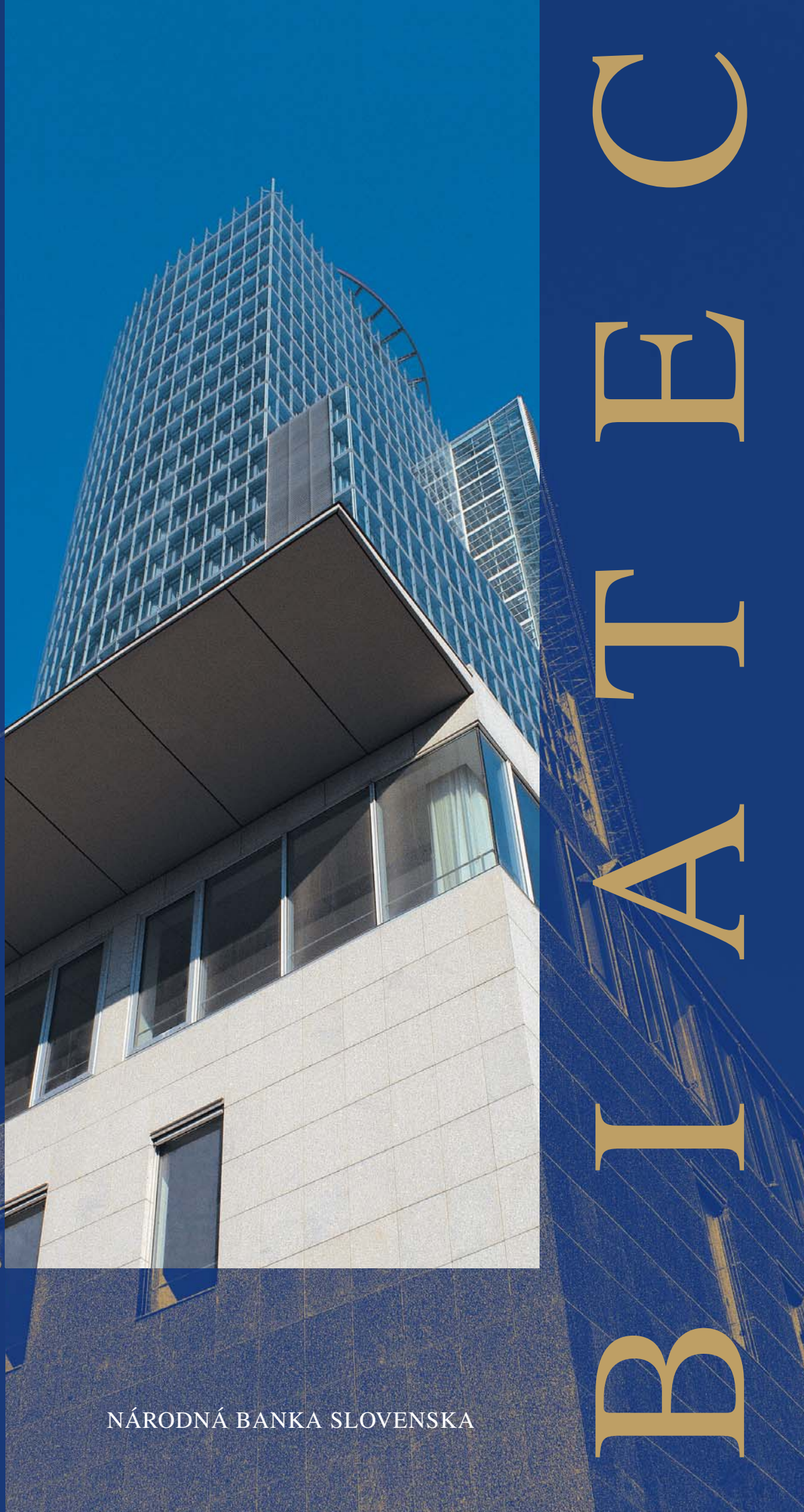

6

Jún 2009
Ročník 17

ODBORNÝ
BANKOVÝ
ČASOPIS

C E T A I B

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

Euro – symbol európskej integrácie

Prezident Európskej centrálnej banky Jean-Claude Trichet (vpravo) odovzdáva guvernérovi Národnej banky Slovenska Ivanovi Šramkovi symbolickú hviezdu, ktorú dostáva každý nový štát eurozóny.

Euro je oficiálnou menou na Slovensku už skoro pol roka a naša krajina sa stala plnohodnotnou šestnástou krajinou eurozóny.

Hoci sa v tomto období (aj v tomto čísle mesačníka NBS Biatic) venujeme najmä hodnoteniu procesu zavedenia eura – žiada sa obzrieť o viac rokov nazad a pripomenúť si, ako sa to všetko začalo.

Prvé seriózne analýzy o zavedení eura sme robili už v roku 2002, ešte pred vstupom Slovenska do Európskej únie. Vláda SR schválila Stratégiu prijatia eura na Slovensku v roku 2003, a keď SR v roku 2004 vstúpila do EÚ, málokto veril, že o pár rokov bude aj v eurozóne.

Táto postupnosť však vôbec nie je náhodná. Je vyvrcholením snaženia celej spoločnosti, ktoré sa začalo tvorbou hospodárskych reforiem, pokračovalo prílevom zahraničných investícií, rastom ekonomiky, stabilizáciou slovenskej koruny a prirodzene vyústilo do splnenia maastrichtských kritérií.

NBS zodpovedala primárne za splnenie inflačného kritéria, ako aj kritéria výmenného kurzu, pričom však bola nevyhnutná spolupráca s vládou SR. Splnenie maastrichtských kritérií si vyžadovalo optimálnu kombináciu menovej a fiškálnej politiky. Už v novembri v roku 2005 vstúpila slovenská koruna do mechanizmu výmenných kurzov ERM II. V tom istom roku bol schválený Národný plán prijatia eura, podľa ktorého bola NBS zodpovedná za prípravu finančného sektora a informačnú kampaň verejnosti. Práve týmto dvom aktivitám sme venovali aj toto číslo časopisu Biatic, aby sme si pripomenuli, čo všetko sme v záverečnej fáze prijatia eura museli urobiť, aby bol celý proces úspešný.

Zavedením eura sa naše poslanie nekončí. V súčasnosti musíme využiť všetky možnosti, príležitosti a potenciál, ktoré so sebou euro prináša.

BIATEC

Odborný bankový časopis
Jún 2009

Vydavateľ:

Národná banka Slovenska

Redakčná rada:

Ing. Ivan Šramko (predseda)
Mgr. Júlia Čillíková
RNDr. Pavel Ferianc
PhDr. Eva Karasová
Ing. Renáta Konečná
doc. Ing. Jozef Makúch, PhD.
Ing. Viliam Ostrožlík, MBA
Ing. Monika Siegelová
Mgr. Martin Šuster, PhD.

Redakcia:

Ing. Alica Polónyiová
tel.: 02/5787 2153, alica.polonyiova@nbs.sk
PhDr. Dagmar Krištofičová
tel.: 02/5787 2150, dagmar.kristoficova@nbs.sk

Adresa redakcie:

NBS, redakcia BIATEC
Imricha Karvaša 1, 813 25 Bratislava
fax: 02/5787 1128
Objednávky na inzerciu prijíma redakcia:
tel.: 02/5787 2150, e-mail: biatec@nbs.sk

Počet vydaní: 12-krát do roka

Cena výtlačku pre predplatiteľov: 0,70 €/21,09 Sk

Ročné predplatné: 8,36 €/252 Sk

Poštovné hradí predplatiteľ.

Voľný predaj: predajné miesta

Vydavateľstva ELITA v Bratislave: Klinecova 35,
Blagoevova 14 – 16, Dolnozemska cesta 1/A

Cena výtlačku vo voľnom predaji: 1,16 €/35 Sk

**Objednávky na predplatné v SR
a do zahraničia, reklamácie, distribúcia:**

VERSUS, a. s., Expedičné stredisko,
Pribinova 21, 819 46 Bratislava
tel.: 02/5728 0368, fax: 02/5728 0148
e-mail: expedicia@versusprint.sk

Termín odovzdania rukopisov: 10. 6. 2009

Dátum vydania: 22. 6. 2009

Evidenčné číslo: EV 2817/08

ISSN 1335 – 0900

Grafický návrh: Bedrich Schreiber

Typo & lito: AEPRESS, s.r.o.

Tlač: Patria I., s.r.o.

Anglický preklad vybraných článkov je
na internetovej stránke Národnej banky
Slovenska: <http://www.nbs.sk>

Všetky práva sú vyhradené. Akékoľvek
reprodukcie tohto časopisu alebo jeho časti
a iné publikovanie vrátane jeho elektronickej
formy nie sú povolené bez predchádzajúceho
písomného súhlasu vydavateľa.

ZAVEDENIE EURA

Dôslednosť sa vyplatila: prechod na euro sme starostlivo
zorganizovali a zodpovedne pripravili 2
(Igor Barát)

Informačná kampaň o zavedení eura 5
(Martin Šuster)

Informačné materiály: ďalší z príbehov o eure 10
(PhDr. Eva Karasová)

Pohľad Slovenskej bankovej asociácie 12
(Ing. Marcel Laznia, Mgr. Vladimír Hrtko)

Príprava na zavedenie eura do hotovostného
peňažného obehu 14
(Ing. Jozef Vrana)

Výmena slovenských korún za eurá a emisia eurovej hotovosti 19
(Ing. Anna Lukáčová)

Sťahovanie slovenských peňazí z obehu 21
(Ing. Milada Vlnková)

Platobný styk a platobné systémy 23
(Ing. Rudolf Pataki)

INTEGRÁCIA DO EUROSYSTÉMU

Integrácia NBS do Eurosystému 27
(JUDr. František Hetteš)

Účasť NBS na činnosti Eurosystému 30
(Ing. Martin Polónyi)

Autori fotografií: Pavel Kochan, archív NBS

Dôslednosť sa vyplatila: prechod na euro sme starostlivo zorganizovali a zodpovedne pripravili

Igor Barát

splnomocnenec vlády SR pre zavedenie eura,
Ministerstvo financií SR

Zodpovedne vyhodnotiť vplyv zavedenia eura na slovenskú ekonomiku a takisto na jej jednotlivé sektory, na podnikateľov a napokon aj na životnú úroveň ľudí – na to je samozrejme ešte veľmi skoro. Hodnoverné závery budú reálne až s odstupom dlhšieho času, prinajmenšom niekoľkých rokov. Analýza bude o to ťažšia, že prechod na novú menu sa na Slovensku udial v súbehu s vypuknutím svetovej finančnej a hospodárskej krízy a – akoby problémov nebolo dosť – nečakane udrela ešte aj plynová kríza. Všetky tieto udalosti zanechali, každá svojou mierou, odtlačok na našom ekonomickom vývoji, a preto abstrahovať len samotné vplyvy zmeny meny, zánik kurzového vývoja koruny a prechod na jednotnú európsku menovú politiku je úloha mimoriadne náročná, vyžadujúca dlhší čas.

Čo však už dokážeme vcelku spoľahlivo zhodnotiť dnes, sú organizačné záležitosti zavedenia eura. Ak by sme chceli pri tomto hodnotení obsiahnuť všetky detaily a všetky projekty, ktoré s prípravami na euro súviseli, vznikla by asi dosť hrubá kniha a aj príloha so zoznamom zúčastnených expertov v jednotlivých inštitúciách by určite obsahovala tisíce mien. Namiesto takéhoto zložitého administratívneho odpočtu sa skúsím obmedziť na niektoré hlavné poučenia a skúsenosti, ktoré pre nás vyplynuli z ostatných približne siedmich rokov.

VČASNÉ PRÍPRAVY, POLITICKÝ KONSENZUS

Ako jeden z najväčších kladov celého procesu a súčasne ako mimoriadne významný predpoklad dobre zvládnutých príprav treba hodnotiť načasovanosť a stanovenie realistického vstupu Slovenska do eurozóny. Fakt, že cieľový dátum 1. január 2009 bol stanovený už v roku 2004, teda s 5-ročným predstihom, veľmi pomohol všetkým inštitúciám aj privátnym firmám rozumne a optimálne naplánovať harmonogram príprav a vyčleniť potrebné finančné prostriedky a pripraviť rozpočty. Dôsledné dodržiavanie raz stanoveného termínu (a to aj napriek tomu, že jeho potvrdenie bolo v kompetencii orgánov Európskej únie a de iure nastalo iba pol roka pred samotným Dňom €) určite predišlo zbytočným komplikáciám pri plánovaní aj samotnom uskutočňovaní konkrétnych konverzných projektov.

S tým úzko súvisí aj ďalšia obrovská výhoda, na ktorú sme mali, resp. stále máme šťastie. Je ňou široký politický konsenzus v otázke zavedenia eura ako aj konkrétneho cieľového dátumu. O tom, aká výhoda pre dobré prípravy to je, svedčí pohľad za naše severné alebo západné hranice. Rôzne, často dosť nezodpovedné a občas dokonca mierne diletantské rétorické žonglovanie s „možnými“ či „odhadovanými“ (zakaždým novými) termínmi pripojenia k eurozóne z úst tamojších politických predstaviteľov vnáša do tejto témy iba chaos a rozhodne nikoho k zodpovedným prípravám príliš nemotivuje. Isteže nemožno čakať, že všade budú mať všetci ako jeden muž úplne zhodný pohľad, ale takáto neriadená „verejná diskusia“ v podobe vypúšťania slovných pokusných balónikov asi nikam nevedie. Vráťme sa však k nám a našim prípravám. Veľmi významným faktorom dobrého výsledku bola aj vysoká miera informovanosti.

VŠETCI BOLI INFORMOVANÍ

Je asi zbytočné podrobnejšie rozvíjať triviálny argument, že bez širokého povedomia verejnosti aspoň o základných súvislostiach prechodu na euro, o termínoch výmeny hotovosti, o konverznom kurze a podobe platidiel by vo finále stroskotali aj tie najdôslednejšie prípravy. Preto sa, logicky, informačnej kampani venovalo obrovské úsilie, ktoré – tiež logicky – potom prinieslo svoje ovocie. Zbytočné je zrejme aj uvádzať suché čísla, takže iba jedno za všetky. V poslednom polroku pred zavedením eura sa v štatistických údajoch

Igor Barát, splnomocnenec vlády SR pre zavedenie eura (prvý zľava), Ivan Šramko, guvernér NBS, Robert Fico, premiér SR, Andrea Elsheková-Matisová, vedúca zastúpenia EK na Slovensku a Ján Počiatek, minister financií SR na tlačovej besede po zverejnení Konvergenčnej správy Európskej komisie.

informovanosť stabilne pohybovala okolo 90-percentnej hodnoty, čím sa Slovensko dostalo medzi krajiny s najvyššou mierou informovanosti v porovnateľnom období pred nahradením národnej meny eurom. Táto hodnota bola výsledkom merania subjektívneho pocitu, či sa človek sám cítil byť dostatočne informovaný. Nemenej dobrým výsledkom v rovnakom čase bolo, že zvyšných približne 10 percent respondentov nedeklarovalo, že by žiadne informácie nemali. Iba subjektívne vnímali svoju informovanosť ako nedostatočnú. Ako nulový vychádzal podiel respondentov, ktorí „nemali žiadne informácie“. Práve dobrá informovanosť (okrem iného o možnostiach a termínoch výmeny hotovosti a o pravidlách duálneho obehu) spolu s veľmi dobrou pripravenosťou bánk a maloobchodu zabezpečili, že v prvých januárových dňoch nikde nevznikli žiadne stresové situácie, dlhé rady a „preklápanie bežného života“ z korunového do eurového režimu bolo v zásade bezproblémové.

ZODPOVEDNÉ BANKY AJ MALOOBCHOD

Ak skromne vynecháme uznanlivé hodnotenia enormného úsilia Národnej banky Slovenska v procese zabezpečenia hotovosti a celého predzásobenia, ktoré by si zaslúžilo samostatný článok, tak medzi výpočtom organizačných predpokladov hladkej zmeny meny nemôžu chýbať aj také kľúčové súkromné podniky ako banky a maloobchodné firmy.

Bolo celkom zaujímavé sledovať, ako sa napríklad postupne skracovali termíny na konverziu bankomatov. Prvé informácie z bánk hovorili o viac ako dvanástich hodinách, niekedy dokonca až o 1 až 2 dňoch, ktoré budú potrebné. Napo-

kon sa z konverzie bankomatov stala akási otázka prestíže. Chvalabohu, lebo výsledkom bolo, že pri niektorých bankomatoch stačili na zmenu režimu medzi SKK a EUR doslova len sekundy, inde to trvalo pár minút, ale absolútna väčšina zariadení bola už počas 1. januára v plnom rozsahu funkčná a plynulo vydávali eurové bankovky. Súbežne s tým sa o hladkú distribúciu novej hotovosti postarali aj predĺžené pokladničné hodiny v expozitúrach jednotlivých bánk a ich viaceré ďalšie ústretové kroky. Takto to síce vyzerá ako úplná idylka, samozrejme že tu a tam sa nejaký problém vyskytol a rôzne drobné poruchy či nedorozumenia sa občas museli riešiť, ale ako celok zvládol bankový sektor prechod na euro, vrátane druhotného predzásobenia 14 tisíc klientov (!) v šibenične krátkom čase absolútne excelentne.

POMALŠIE NAHRÁDZANIE KORUNY EUROM?

Rovnaké konštatovanie platí aj pre maloobchod, predovšetkým pre jednotlivé veľké obchodné reťazce ale aj pre rôzne malé či „nezasietované“ prevádzky. Až na veľmi ojedinelé výnimky nikde nebol zásadný problém s režimom duálneho obehu, pokladníci trpezlivo komunikovali so zákazníkmi, bez výhrad prijímali obe meny vrátane ich kombinácie a rozdiel sa snažili vydávať v eurách pokiaľ to bolo možné. Európska komisia, ktorá tento proces u nás veľmi dôsledne monitorovala, hodnotila tempo, akým euro v hotovostných operáciách vytlačila národnú menu ako pomalší než to bolo v iných štátoch pred nami a interpretovala to ako čosi, čo by bolo vhodné zlepšiť, teda zrýchliť pokles korunových platieb. Tu sa naše názory úplne nezhodovali. Už v samot-

Občania SR mohli získať odpovede na otázky o eure na bezplatnej Euro Info linke.

nej kampani sme verejnosť upokojovali, že nie je dôvod zbavovať sa korunových úspor v hotovosti zbytočne rýchlo, že netreba vytvárať dlhé rady v bankách, že práve 16-dňový hotovostný obeh je možné až do posledného dňa využiť na míňanie korunových bankoviek a mincí. Verejnosť do veľkej miery tieto rady prijala, a to, čo sa možno „zvonka“ javilo ako príliš pomalý nábeh obehu eurových peňazí bol naopak z nášho pohľadu veľmi pokojný a plynulý prechod. Práve týmto spôsobom sa nám podarilo vyhnúť zbytočným stresom a nezvyšovať už beztak extrémne nápor na pracovníkov bánk.

SPOTREBITEĽ NEDOPLÁCA

Na záver sa opäť vraciam ku konštatovaniu z úvodu tohto článku. Je naozaj zatiaľ ťažké z celého radu faktorov presne definovať a zmapovať podiel vplyvu jednotlivých javov, ktoré sa za uplynulých 5 mesiacov udiali v našej ekonomike. Nemenej ťažké je aj pripísať presnú dôležitosť jednotlivým opatreniam, ktorých zásluhou – spolu s vplyvmi

spoza našich hraníc – ostala hladina našich spotrebiteľských cien relatívne stabilná. Generálny zákon a zákaz premieňať konverzné náklady do cien, Trestný zákon a jeho sankcie, Zákon o cenách a Cenová rada vlády, povinné duálne zobrazovanie, Etický kódex, desiatitisíce kontrol Slovenskej obchodnej inšpekcie, monitoring Združenia spotrebiteľov, síce trocha kontroverzný, ale iste nie zbytočný... toto všetko boli opatrenia, ktoré tvorili veľmi silný komplexný nástroj udržania cenovej stability, a to sme si zároveň uvedomovali aj vplyvy pôsobiace zvonka. Výsledkom je, že tak často vyslovované obavy zo zdražovania vinou novej meny sa absolútne nenaplnili. Ak niekto namietne, že to spôsobila najmä svetová kríza a nie naše opatrenia, tak takýto argument je len ďalším potvrdením našich slov, že cenovú hladinu dominantne ovplyvňujú iné faktory, než je samotná mena, v ktorej sú ceny vyjadrené. Výsledok výskumu NBS, podľa ktorého je stropom vplyvu eura na celkovú HICP infláciu hodnota 0,19 p. b., nie je preto žiadne prekvapenie.

Informačná kampaň o zavedení eura

Martin Šuster

Národná banka Slovenska

Informačná kampaň bola pre väčšinu obyvateľov najdôležitejšou súčasťou prípravy na zavedenie eura – určite aspoň do obdobia, kým nemali v rukách eurové bankovky a mince. Euro by sme však pravdepodobne zaviedli viac-menej hladko aj bez organizovanej komunikačnej kampane, podobne ako vznik slovenskej koruny nesprevádzala žiadna výrazná kampaň. Na druhej strane som presvedčený, že práve kampaň výrazne zvýšila pohodlie a istotu, ktorú občania cítili pri prechode na euro, a zároveň pomohla znížiť niektoré náklady v iných oblastiach príprav. Inak povedané, investícia do kampane sa vyplatila.

Skôr ako sa pozrieme na celú kampaň od začiatku do konca pripomeňme si ako vyzeral jej záver. V čase, keď sa v januári a februári vysielali posledné spoty kampane – spolu ich bolo 9 – bolo s informáciami o eure spokojných 93 % obyvateľov Slovenska. V škole sa za výsledok nad 90 % zvykne dávať jednotka, alebo po novom áčko, takže dúfam, že všetci, čo sa podieľali na kampani, môžu byť spokojní.

Celoslovenská informačná kampaň pre zavedenie eura bola v gescii Národnej banky Slovenska. Na koordináciu všetkých aktivít zriadila NBS Pracovný výbor pre komunikáciu zavedenia eura, v ktorom boli zastúpené tak ústredné orgány, ako

aj predstavitelia súkromného sektora a verejno-právne médiá. Výbor zriadil jeden podvýbor pre informovanie rómskych komunít. Financovanie hlavnej časti kampane bolo rozdelené medzi vládou – tú v tomto prípade predstavovalo Ministerstvo financií SR – a NBS v pomere 60 : 40. Treba však priznať, že významne ku kampani prispeli aj Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstvo školstva SR, Ministerstvo hospodárstva SR a Úrad vlády SR.

Kampaň mala poskytnúť slovenskej verejnosti praktické informácie o všetkých potrebných faktoch pred zavedením eura. Preto najdôležitejšie posolstvá obsahovali informácie o výmene ho-

Budova NBS odetá do megabillboardu.

Vítanie nového roka a novej meny na námestí v Bratislave.

toivosti, o vzhľade eurových bankoviek a mincí, konverzný kurz a hodnotu novej meny, duálne zobrazovanie cien, duálny obeh, odporúčania pri výmene meny, pravidlá na ochranu spotrebiteľov a potom aj ako predchádzať rastu cien kvôli prechodu na euro, odkazy na ďalšie zdroje informácií o eure a základné fakty o hospodárskej a menovej únii a Európskej centrálnej banke.

Hlavnou cieľovou skupinou kampane bola široká verejnosť, popri tom však boli zohľadnené potreby ďalších skupín: deti a študenti, zdravotne postihnutí, sociálne znevýhodnené skupiny, národnostné menšiny, živnostníci, malí a strední podnikatelia, obce a verejná správa.

Keďže kampaň musela obsiahnuť široké spektrum cieľových skupín, využívala aj veľký rozsah kanálov. Prioritné boli informácie v médiách, naj-

dôležitejších krokov pred zavedením eura a tiež obsahovala zjednodušený opis výhod prechodu na spoločnú menu.

V júni nasledovala druhá vlna „Rovnaká hodnota – iná mena“ s cieľom rozptýliť obavy z neopodstatneného rastu cien pre euro.

Po určení konverzného kurzu bola nasadená vlna „O eure vieš všetko – konverzný kurz“, ktorá okrem hodnoty konverzného kurzu vysvetľovala najdôležitejšie fakty, ktoré by občania o eure mali vedieť.

Štvrtá vlna „Etický kódex“ vyzývala obchodníkov, aby sa pripojili k Etickému kódexu pre zavedenie eura.

V auguste bola zároveň nasadená aj piata vlna kampane o duálnom zobrazovaní cien. Mediálna kampaň pokračovala v novembri opäť témou

Vizuálny
mediálnej
kampane.

mä televízia. Popri spravodajstve a publicistike sa v rozpočte kampane myslelo aj na kúpu priestoru v médiách a na odvysielanie informačných spotov, resp. zverejnenie inzerátov s posolstvami presne podľa požiadaviek zadávateľa. Ďalšie zdroje informácií o eure obsahovali priame zásielky do domácností, internetovú stránku, bezplatnú telefónnu linku, rôzne brožúry, letáky a plagáty, audiovizuálne materiály, konferencie a semináre, a viaceré podujatia.

Najdôležitejšou časťou kampane bola mediálna časť. Podľa pôvodných plánov sa mediálna kampaň mala začať až v júli 2008, po rozhodnutí Rady EÚ o prijatí Slovenska do eurozóny. Začiatkom roku 2008 však prieskumy verejnej mienky ukázali, že obyvatelia Slovenska si žiadajú informácie skôr a vo väčšom rozsahu, než sa pôvodne plánovalo. Preto sa mediálna kampaň začala už v marci 2008 – symbolických 300 dní pred zavedením eura. Celkovo mala mediálna kampaň medzi marcom 2008 až februárom 2009 deväť vlín.

Prvá vlna kampane „Europríbeh“ sa vysiela v marci 2008 a bola zameraná na vysvetlenie naj-

etického kódexu – tentoraz však boli informácie určené pre spotrebiteľov.

Siedma vlna v decembri 2008 vyzývala obyvateľov, aby si pred koncom roka uložili hotovosť v banke, ktorá im koruny automaticky premení na eurá.

V januári 2009 pokračovala kampaň ôsmou vlnou o výmene hotovosti a o duálnom hotovostnom obehu.

Posledná vlna kampane bola nasadená vo februári 2009 s mottom „Každý cent sa počíta“, kde bola zdôraznená hodnota eurových mincí.

Okrem informačných spotov v televíziách a rádiách a inzercie v tlači a na vonkajších plochách spolupracovali NBS a MF SR s médiami aj pri príprave špecializovaných produktov zameraných na euro. Spomedzi týchto treba zdôrazniť najmä dve série krátkych dokumentov „Ako vidím euro“ a „100 otázok o eure“ v Slovenskej televízii a sériu súťaží v Teleráne v Markíze.

V marci 2009 NBS a MF SR otestovali hodnotenie mediálnej kampane na reprezentatívnej vzorke slovenského obyvateľstva. Pri hodnotení kampane výrazne prevažovali pozitívne hodnotenia

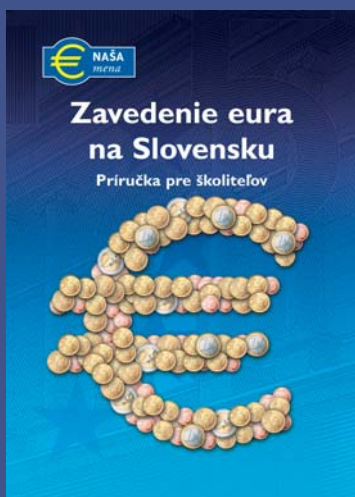
ako užitočná, informačná a zrozumiteľná. Spontánnu znalosť kampane preukázalo 83 % respondentov, čo výrazne prevyšuje obdobné výsledky pri komerčných reklamných kampaniach.

V rámci informačnej kampane distribuovali NBS a Ministerstvo financií SR viac ako 20 miliónov kusov publikácií. Z toho sú najdôležitejšie dve zásielky do všetkých domácností. Okrem desiatok ďalších publikácií o eure pre širokú verejnosť boli pripravené špecializované publikácie pre deti a mládež, citlivé cieľové skupiny, národnostné menšiny, odbornú verejnosť a podnikateľov.

Okrem čisto informačných aktivít boli súčasťou kampane aj viaceré výstavy, súťaže a informačno-zábavné podujatia. Tieto podujatia na jednej strane priniesli do kampane ľudské a atraktívnej-

Jean-Claude Trichet prednáša na konferencii Slovakia Eurochangeover Conference.

Informačné materiály o eure.

šie prvky, na druhej strane tiež poskytli podstatne hlbšie informácie pre tých, ktorí o ne prejavili záujem. Medzi takéto podujatia patrila konferencia Slovakia Eurochangeover Conference, Deň otvorených dverí v NBS v septembri 2008, celoslovenský Deň eura alebo informačný stánok na festivale Pohoda. Do viac ako 360 obcí priniesol informácie o eure špeciálne upravený nákladný automobil – Euromobil.

Počas roka 2008 NBS pripravila štyri výstavy o eure. Išlo o putovnú výstavu NBS „Slovenské euróv mince“, výstavu Európskej komisie „Euro naša mena“, výstavu Európskej centrálnej banky a výstavu NBS v Bruseli „Od koruny k euru“.

Uskutočnilo sa tiež viacero súťaží: NBS zorganizovala s Junior Achievement Slovensko tri súťaže pre deti, MF SR zabezpečilo súťaž v spolupráci s časopisom Eurotelevízia, rozsiahlu súťaž pre deti usporiadal aj časopis Euroškola.

Vzdelávanie o eure sa realizovalo najmä formou seminárov a konferencií. NBS a MF SR zabezpečili spolu 319 seminárov pre rôzne cieľové skupiny, ktoré absolvovalo 18 tisíc účastníkov. Viac ako tretina prezentácií bola určená zástupcom citlivých

O informácie z Euromobilu bol záujem, ako aj o maskota na Deň eura v Trenčíne.

cieľových skupín, ďalšie boli zamerané na školy, samosprávy alebo podniky.

Všetky potrebné informácie o eure boli dostupné na internete na stránke www.euromena.sk.

Zábery z výstav ECB
a Európskej komisie.

Stránku spustilo MF SR v decembri 2007 a bola aktívne udržiavaná až do marca 2009. Za toto obdobie navštívilo stránku 2,2 milióna používateľov, z toho najväčší záujem bol v januári 2009 – 355 tisíc návštev. V septembri 2008 bola stránka podporená bannerami na najnavštevovanejších slovenských portáloch.

Obyvatelia Slovenska mali možnosť získať odpovede na svoje otázky o eure na bezplatnej telefónnej linke – Euro Info linke 0800 103 104. Euro Info linku prevádzkoval Úrad vlády SR. Za rok 2008 a prvý štvrtrok 2009 prijala infolinka 106 tisíc hovorov.

Hoci informačná kampaň bola cieľená na širokú verejnosť, špeciálna pozornosť bola venovaná citlivým cieľovým skupinám – ľuďom, ktorí majú sťažený prístup k informáciám, alebo potrebujú niektoré špecifické informácie. Národnostné menšiny – maďarská a rómska – mali prístup k publikáciám vo svojom rodnom jazyku. Pre slabozrakých bol pripravený špeciálny leták s veľkými písmenami. Nevidiacim poskytli informácie hovoriaca karta, informačné CD a najmä školenia organizované Úniou nevidiacich. Pre nevidiacich boli k dispozícii aj šablóny na rozoznávanie hotovosti. Pre skupinu nepočujúcich boli k dispozícii DVD v posunkovej reči, školenia, informácie v teletextoch viacerých televízií a ľahko čitateľný leták. Tento leták bol využitý aj pre skupinu mentálne postihnutých a duševne chorých. Informačné aktivity, najmä semináre a školenia multiplikátorov, sa zamerali aj na dlhodobu chorých, bezdomovcov, väzňov, deti v detských domovoch, závislých na psychoaktívnych látkach a klientov krízových centier. Špeciálne nástroje boli vytvorené pre rómske komunity televízne vysielanie v rómskom národnostnom magazíne, rozhlasové vysielanie, divadelná hra o eure, CD, DVD a ďalšie.

Najväčšiu citlivú cieľovú skupinu predstavujú seniori, ktorých pomáhali informovať záujmové združenia (najmä Jednota dôchodcov Slovenska), samosprávy, ako aj cirkvi.

Výsledky a účinnosť kampane pravidelne meral Štatistický úrad SR prieskumami verejnej mienky. Po zavedení eura – v januári 2009 – bolo 93 %

Pre citlivé cieľové skupiny boli
pripravené špecifické informačné
materiály a pomôcky.

NAŠA mena

Deň € = 1. január 2009

ZVUKOVÁ KARTA

EURÓPSKA CENTRÁLNA BANKA
EUROSYSTÉM

NÁRODNÁ BANKA SLOVENSKA

obyvateľov Slovenska spokojných s informáciami o eure, ktoré dostali. Najdôležitejšie informačné kanály boli televízia, tlač, internet, rodina a priatelia a zásielky do domácností. Podľa prieskumu Eurobarometer najdôveryhodnejšie zdroje informácií boli Národná banka Slovenska, európske inštitúcie, vláda a samosprávy a banky.

Na kampani sa podieľali alebo k nej prispeli viaceré slovenské aj zahraničné inštitúcie.

Európska komisia prispela na kampani prostredníctvom troch grantov v celkovej výške 1,8 mil. eur. Okrem toho EK zorganizovala niektoré vlastné aktivity, napr. výstavu o eure, viacero prieskumov verejnej mienky, poskytla Slovensku približne 3 mil. publikácií.

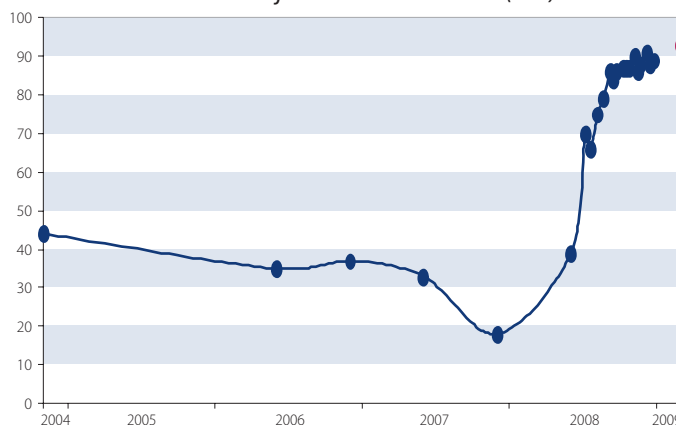
Európska centrálna banka sa sústredila najmä na pomoc pri informovaní o eurových bankovkách a minciach. Na túto tému poskytla viac ako 7 mil. publikácií, ale aj výstavu o eure a vytvorila partnerský program pre súkromnú sféru na podporu šírenia informácií o eure. Logo kampane „Euro NAŠA mena“ bolo vytvorené Európskou centrálnou bankou.

Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR zabezpečilo informáciu pre všetkých poberateľov dôchodkových dávok, zorganizovalo viacero konferencií a seminárov a vydalo 19 publikácií pre viaceré citlivé cieľové skupiny.

Ministerstvo školstva SR pripravilo projekt „Euro do škôl“, ktorý priniesol informácie o eure všetkým žiakom základných a stredných škôl. Významným spôsobom prispeli ku kampani aj úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity, obce a mestá, samosprávne kraje, banky, podnikateľské združenia, viaceré mimovládne organizácie a médiá.

(Autor bol vedúcim pracovného výboru pre zavedenie eura v NBS.)

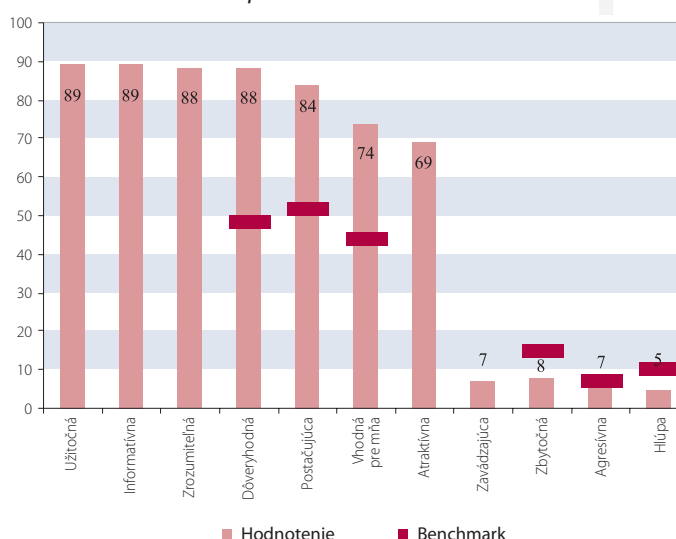
Graf 1 Informovanosť verejnosti o zavedení eura (v %)

Súčet odpovedí „postačujú“ a „viac postačujú ako nepostačujú“ na otázku „Postačujú alebo nepostačujú Vám informácie, ktoré máte o plánovanom nahradení slovenskej koruny eurom?“ Otázka v poslednom prieskume v roku 2009 bola „Postačovali alebo nepostačovali Vám informácie o zavádzaní eura, ktoré ste obdržali v čase od 1. júna do 31. decembra 2008?“

Zdroj: ŠÚ SR.

Graf 2 Hodnotenie kampane

Zdroj: Post-test kampane pre NBS, IPSOS-Tambor.

Internetová stránka www.euromena.sk prinášala všetky potrebné informácie.

Informačné materiály: ďalší z príbehov o eure

PhDr. Eva Karasová
Národná banka Slovenska

Neoddeliteľnou súčasťou informačnej kampane o zavedení eura bola príprava, výroba a distribúcia informačných materiálov. Počas rokov 2005 až 2008 bolo k dispozícii 118 druhov rôznych typov publikácií, plagátov a informačných a propagačných materiálov, ktorých celkový náklad dosiahol neuveriteľných 20 837 825 kusov.

Publikácie pochádzali z viacerých zdrojov:

- Európska komisia v rámci medzinárodnej spolupráce dodala 38 druhov materiálov v celkovom náklade 3 056 000 kusov,
- Európska centrálna banka poskytla 27 rôznych informačných materiálov v počte 7 319 125 kusov,
- Národná banka Slovenska spolu s Ministerstvom financií SR pripravili 14 typov publikácií,
- a samotná NBS vydala 39 materiálov v náklade 7 082 300 kusov.

Vo verejnosti azda najviac rezonovali dve priame zásielky, ktoré boli prostredníctvom Slovenskej pošty distribuované do 1 928 095 domácností na Slovensku. Prvá zásielka, ktorá bola distribuovaná od 10. do 24. novembra 2008, obsahovala brožúru MF SR a NBS „Euro, vitaj na Slovensku“, leták Európskej komisie „Stručná príručka o eure“ a eurokalkulačku s pevne nastaveným konverzným kurzom slovenskej koruny voči euru. Materiály poskytovali praktické informácie o konverznom kurze, výmene peňazí, právach občana ako spotrebiteľa, zaokrúhľovaní a pod.

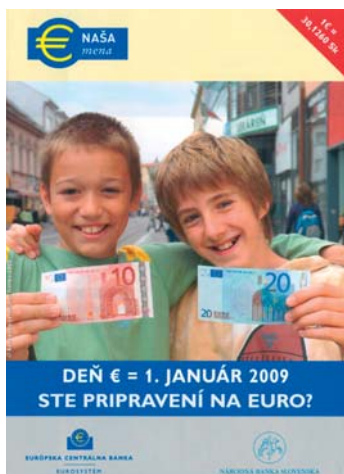
Druhú zásielku pre domácnosti expedovanú od 1. decembra 2008 do 5. decembra 2008 pripravila Európska centrálna banka v spolupráci s Národnou bankou Slovenska. Tvoril ju Informačný leták o ochranných prvkoch eurových bankoviek, ako aj o výmene slovenských bankoviek a mincí za

eurá. Boli v ňom zobrazené tiež národné strany slovenských eurových mincí a strany eurových mincí štátov eurozóny. S touto zásielkou dostali občania aj dve konverzné kartičky s ochrannými prvkami eurovej bankovky na jednej strane (na príklade 20 €) – vodoznak, ochranný prúžok, vystupujúcu tlač a hologram a s prepočítavacou tabuľkou € – Sk s 28 číselnými hodnotami na druhej strane. V oboch prípadoch boli pre príslušníkov národnostných menšín k dispozícii maďarská a rómska verzia.

Národná banka Slovenska, v rámci celoštátnej informačnej komunikačnej kampane distribuovala materiály do celej krajiny, pričom distribúcia gradovala v období od septembra do konca roka 2008. Informačné materiály boli doručované poštami, mestami a obcami, komerčným bankám, obchodným reťazcom, detským domovom, cestovným kanceláriám, železničiarom, školám, knižnicami, letiskami, zariadeniam sociálnych služieb, expozitúram centrálnaj banky, ako aj rôznym agentúram, úniám a združeniam.

Informačné materiály boli pripravované so zreteľom na rôzne cieľové skupiny. Veľkej obľube sa tešili publikácie pre deti a mládež, ako napr. detská brožúra „Ako Anna a Alex dostali falšovateľov peňazí“, pexeso, plagáty, taktiež špeciálne brožúry pre slabovidiacich občanov, ľahko čitateľné texty pre ľudí so zníženou schopnosťou porozumieť

Informačný leták
o ochranných prvkoch eurových
bankoviek a publikácia
z prvej zásielky
do domácností.

O dôležitých míľnikoch na ceste k euru informovali letáky NBS.

textu, ale aj na mieru pripravené materiály pre podnikateľov, živnostníkov, školiteľov, zamestnancov štátnej a verejnej správy a pre novinárov. Najdôležitejšie publikácie boli k dispozícii v maďarskom, rómskom jazyku.

Je síce pravda, že primárnym zdrojom informácií pre obyvateľov boli médiá, avšak tlačené

informačné materiály zohrali najmä koncom roka 2008 významnú a nezastupiteľnú úlohu ako zdroj informácií o eure a prispeli ku skutočnosti, že respondenti v prieskume Eurobarometer označili Národnú banku Slovenska za najdôveryhodnejší zdroj informácií.

Detská brožúra zaujala aj starších občanov.

Pohľad Slovenskej bankovej asociácie

Ing. Marcel Laznia

Mgr. Vladimír Hrtko, PhD.

Slovenská banková asociácia

Slovenský bankový sektor si vždy uvedomoval význam a dôležitosť spoločnej meny euro pre našu ekonomiku, a preto od začiatku aktívne pristupoval k prechodu na jednotnú menu, a to aj napriek nezanedbateľným nákladom, ktoré boli spojené s týmto procesom.

Banky združené v Slovenskej bankovej asociácii (SBA) sa už v roku 2006 rozhodli, že budú koordinovať časť aktivít spojených so zavedením spoločnej meny v rámci spoločného projektu. Z rozhodnutia Prezídia SBA z 1. decembra 2006 začala na pôde asociácie svoju činnosť Komisia pre zavedenie eura. Cieľom projektu bolo v rámci činnosti komisie zabezpečiť koordináciu aktivít pri zavedení spoločnej meny euro v slovenskom bankovom sektore.

Bankový sektor na prelome rokov úspešne a bez akýchkoľvek problémov realizoval proces konverzie. Celkom sa počas prvých štyroch januárových dní konvertovalo viac ako 11 mil. účtov, 32107 platobných terminálov a 2268 bankomatov, pričom mnohé bankové systémy boli v plnej prevádzke skôr ako sa pôvodne očakávalo. Sme radi, že aj asociácia a Komisia pre zavedenie eura v SBA sa svojou činnosťou podieľali na procese zavedenia spoločnej meny v Slovenskej republike.

ČINNOSŤ KOMISIE PRE ZAVEDENIE EURA

Činnosť komisie sa sústreďovala najmä na koordináciu vybraných aktivít medzi jednotlivými členmi SBA, koordináciu spoločných aktivít spolu s NBS (Pracovný výbor pre banky a finančný sektor a podvýbor pre banky), vládou SR a parlamentom a na komunikáciu spoločných aktivít, ktorými oslovovala verejnosť – klientov bánk.

V rámci spoločných aktivít so štátnymi inštitúciami a NBS asociácia pozitívne hodnotí zvolenú formu spolupráce prostredníctvom činnosti Pracovného podvýboru pre banky. Podvýbor združoval dvoch zástupcov SBA, troch zástupcov NBS, štyroch zástupcov komerčných bánk a zástupcu Štátnej pokladnice a vytvoril vhodnú platformu na diskusiu a prijímanie rozhodnutí.

Slabším miestom samotných príprav na prechod na euro bola príprava legislatívneho rámca a nepochybne nepredpokladané skutočnosti v legislatívnom procese. Dôležité právne predpisy, napr. vyhlášky NBS a ministerstiev k pravidlám duálneho zobrazovania bolo nevyhnutné posudzovať v ECB. Na tento akt však nebol vytvorený dostatočný časový priestor. Vyhláška NBS o pravidlách duálneho zobrazovania bola uverejnená vo vestníku NBS dva mesiace pred začatím duál-

neho zobrazovania. Rovnaký prístup bol uplatnený napr. pri zmluve o účasti (banky) v TARGET 2, ktorá bola na posúdení v ECB ešte začiatkom decembra 2008.

Problémom bolo aj prijatie pozmeňovacieho návrhu ku generálnemu zákonu (november 2007), z ktorého vyplývala povinnosť duálne zobrazovať nielen počiatočný stav a konečný stav príslušnej hodnoty uvedený na výpise z účtu za vykazované obdobie, ale aj poplatky, odplaty a ostatné ceny uhrádzané finančnej inštitúcii a rovnako aj neplánované prijatie pozmeňovacieho návrhu ku generálnemu zákonu nepriamo cez zmenu zákona o cenných papieroch (november 2008), ktorý posunul bezodplatnú výmenu slovenských korún.

Rok 2007 A LEGISLATÍVNE PREDPISY

Rok 2007 bol pre zavedenie eura mimoriadnym rokom z pohľadu uzavretia legislatívneho rámca pre zavedenie novej meny v podobe prijatia zákona č. 659/2007 Z. z. – Zákon o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý je platný od 31. 12. 2007 s účinnosťou od 1. 1. 2008. Znenie zákona Slovenská banková asociácia pripomienkovala. Zákon bol v poslednom štádiu legislatívneho procesu zmenený. Banky prijali jednotnú interpretáciu zmeny zákona a dohodli sa na spoločnom prístupe. V legislatívnej oblasti je potrebné navyše spomenúť prípravu znenia Vyhlášky k duálnemu zobrazovaniu, ktorá prešla pripomienkovým konaním koncom roka 2007.

Dôležitými výstupmi projektu v oblasti vzťahov s verejnosťou a komunikácie boli dokumenty Desatoro pre spotrebiteľa a Desatoro pre podnikateľa. Zhromaždenie členov SBA (dňa 14. 12. 2007), podporilo a odštartovalo prípravu krízovej komunikácie SBA v rámci komunikačných aktivít v súlade so stratégiou public relations SBA. V rámci ďalších komunikačných aktivít SBA bol vytvorený materiál Najčastejších otázok a odpovedí súvisiaci s problematikou eura. Asociácia sa ako člen Pracovného výboru pre komunikáciu aktivítne podieľala na príprave krízovej komunikácie na celoštátnej úrovni.

Zhromaždenie členov SBA na zasadnutí 27. 06. 2007 schválilo prístupenie SBA k signatárom Etic-

kého kódexu pre zavedenie eura a vyzvalo členské banky, aby sa tiež stali jeho signatármi. Väčšina z členov SBA sa stala signatárom Etického kódexu a dodržiavala jeho ustanovenia.

V spolupráci s Komisiou pre platobný a zúčtovací styk a platobné inštrumenty a komisiou pre platobné karty, boli spracované a Prezidiom SBA prijaté, dôležité rozhodnutia v otázkach prelomu rokov 2008/2009. V oblasti hotovostného obehu, bol dôraz kladený na problematiku predzásobenia hotovosťou, a v tejto súvislosti urobené prvé odhady bánk pre požadované objemy hotovosti pre potreby predzásobenia. V súvislosti s druhotným predzásobením a potrebou bánk uzatvárať so subjektmi predzásobenia, zmluvy o predzásobení, bola na pôde SBA snaha vytvoriť štandardizovanú zmluvu o predzásobení hotovosťou, ktorá bude použiteľná všetkým členským bankám. Tento návrh slúžil bankám ako podklad pre spracovanie vlastných zmlúv.

Rok 2008 a NOVELIZÁCIA ZÁKONOV

Rok 2008 v legislatívnej oblasti znamenal uzákonenie skupiny vyhlášok k pravidlám duálneho zobrazovania jednotlivých ministerstiev a NBS, a novelizáciu druhej skupiny zákonov, na ktoré malo zavedenie eura závažný dosah. Členovia SBA v jednotlivých komisiách aktívne pripomienkovali predložené vyhlášky a návrhy zákonov, ktoré sa bankového sektora priamo či nepriamo dotýkali.

Za najdôležitejší akt v tejto oblasti môžeme považovať prijatie konverzného kurzu Nariadením Rady (ES) o prijatí konverzného kurzu medzi eurom a slovenskou korunou, uverejnené dňa 24. 7. 2008 v Úradnom vestníku Európskej únie a rovnako rozhodnutie o prijatí jednotnej meny na Slovensku Nariadením Rady (ES) o zrušení výnimky a prijatí jednotnej meny v Slovenskej republike uverejnené v Úradnom vestníku EÚ v tom istom dni.

V oblasti bezhotovostného obehu bol v máji 2008 s NBS dohodnutý režim prevádzky EURO-SIPS a TARGET2 na obdobie od 31. decembra 2008 do 5. januára 2009, ako jeden z kľúčových vstupov pre konverziu v bankách. Na pôde SBA sa v nemalej miere diskutovalo o vyplácaní dôchodkov splatných bankám 2. 1. a 4. 1. 2009, vzhľadom na skutočnosť, že 2. 1. 2009 bol riadny pracovný deň, ale v tento deň neboli plne funkčné všetky bankové systémy realizujúce platobný styk.

V oblasti vzťahov s verejnosťou a komunikácie a v nadväznosti na rozhodnutie Zhromaždenia členov z decembra 2007, bol postupne spracovaný Plán krízovej komunikácie SBA pre zavedenie eura. V rámci dohodnutého rozsahu komunikácie s verejnosťou vydala SBA sériu informácií o minimálnych štandardoch bánk súvisiacich s prechodom na euro. Súčasťou krízovej komunikácie bol súbor prípravných tlačových správ o fungovaní systémov a pobočiek bánk na prelome rokov 2008/2009. SBA v tomto čase zabezpečovala zber a vyhodnotenie údajov z jednotlivých členských bánk.

ŠTYRI DNI NA PRELOME ROKOV

Vyvrcholením všetkých aktivít, tak činnosti komisie ako aj zamestnancov bánk, bolo štvordňové obdobie na prelome rokov. V tomto krátkom čase sa podarilo skonvertovať všetky relevantné bankové systémy, bankové účty, platobné systémy a bankomaty. V mnohých prípadoch sa úspešná konverzia uskutočnila skôr, ako bolo plánované. Napríklad už v piatok 2. januára konverzný proces ukončilo 20 % bánk.

Ako prvé konverziou prechádzali kartové systémy (platobné terminály a bankomaty). Viac ako 32 000 platobných terminálov bolo plne funkčných a k dispozícii už niekoľko minút po polnoci z 31. decembra na 1. januára. Rovnako postupovala štandardne podľa harmonogramu aj konverzia 2268 bankomatov. Do dvoch hodín od polnoci fungovalo viac ako 96 % všetkých bankomatov. Len počas prvého januárového dňa klienti uskutočnili 139 291 výberov, čo bol oproti rovnakému dňu roku 2008 nárast o takmer 600 %. Celkový objem výberov v tomto dni dosiahol hodnotu 5,22 mil. eur.

V nasledujúcich dňoch do 5. januára banky pracovali v obmedzených režimoch a na viac ako 300 pobočkách väčšinou vykonávali zmenárenské operácie. Klienti v týchto dňoch uskutočnili 241 690 transakcií a celkový objem vymenenej hotovosti predstavoval takmer 257 mil. eur. Od pondelka 5. januára sa konverzia všetkých systémov úspešne skončila a banky začali poskytovať svoje služby v štandardnom režime.

Mimoriadnym príspevkom zamestnancov všetkých bánk k zavedeniu eura bolo, že boli ochotní pracovať nadčas, a to aj počas dní pracovného pokoja. Určite im preto patrí zvláštne poďakovanie, pretože ak by nepracovali, nebolo by možné prechod na euro bezproblémovo zvládnuť.

Rok 2009 a DUÁLNY OBEH

Banky hodnotia pozitívne fakt, že prechodné obdobie na používanie obidvoch mien – SKK a EUR trvalo len pol mesiaca. Tento čas sa ukázal ako dostatočný, klienti bánk neavizovali žiadne podstatné problémy. Ukázalo sa však, že počas predzásobenia viacerí obchodníci neodhadli správne svoju potrebu mincí a bankoviek a zásobili sa väčšou hotovosťou, ako bolo potrebné. Takže nadbytočnú hotovosť začali ukladať do bánk, čo spôsobilo bankám viaceré problémy. Banky negatívne vnímali skutočnosť, že boli kritizované za výber poplatkov za prijatie takejto hotovosti. Tieto poplatky existovali aj v minulosti a ich výške sa zavedením novej meny nezmenila napriek tomu, že výnosy z týchto poplatkov nepokrývali náklady bánk v súvislosti s manipuláciou s hotovosťou. Bankový sektor nakoniec súhlasil so zrušením týchto poplatkov do konca augusta 2009, čo vnímame ako dodatočný príspevok bánk k zavedeniu eura na Slovensku.

Prechod na euro bol z pohľadu bánk úspešný. Všetky relevantné verejné inštitúcie predovšetkým však klienti bánk ocenili ústretový prístup bánk, ktorý určite pomohol k bezproblémovému zavedeniu novej meny na Slovensku.

Príprava na zavedenie eura do hotovostného peňažného obehu

Ing. Jozef Vrana
Národná banka Slovenska

Rozhodnutím Rady Európskej únie zo dňa 8. júla 2008 o splnení všetkých podmienok nevyhnutných pre zavedenie meny euro sa Slovenská republika od 1. januára 2009 stala 16. krajinou eurozóny. Hoci definitívne rozhodnutie o vstupe Slovenska prišlo až v lete 2008, Národná banka Slovenska, ako aj ostatné subjekty peňažného trhu začali s prípravami na novú menu oveľa skôr. V súlade s Národným plánom zavedenia eura v Slovenskej republike bolo euro zavedené scenárom tzv. „veľkého tresku“, teda rovnako do hotovostného aj bezhotovostného obehu bez prechodného obdobia¹. Oproti scenáru zavedenia eura v pôvodných členských krajinách eurozóny, kde sa najskôr zaviedlo euro do bezhotovostného peňažného obehu a až následne po uplynutí dvoch rokov do hotovostného peňažného obehu, kladie scenár „veľkého tresku“ zvýšené nároky na prípravu, vzájomnú koordináciu a realizáciu predzásobenia všetkých subjektov peňažného trhu eurovou hotovosťou.

¹ Počas obdobia duálneho obehu – teda počas prvých dvoch týždňov roka 2009 – mohlo obyvateľstvo pri platbách za tovary a služby používať slovenské aj eurové peniaze súčasne, ako výdavok však mohli byť použité len eurobankovky a euromince. Po 16. januári 2009 sa euro stalo výlučným zákonným platidlom na území Slovenskej republiky.

² Napríklad ak má bankovka pôvodnej meny hodnotu po prepočítaní 17,5 EUR, tak sa jej množstvo rozdelí v pomere 75 % pre bankovku 20 € a 25 % pre bankovku 10 €.

³ V priebehu januára 2009 výrazne vzrástli výbery bankoviek 100 € a 500 €, následkom čoho poklesli zásoby týchto eurobankoviek pod úroveň benchmarku. NBS musela za zabezpečiť dodatočný transport týchto bankoviek v celkom počte 8,186 mil. kusov.

ZÁKLADNÉ DOKUMENTY

Základným rámcovým dokumentom v procese príprav na zavedenie eura v Slovenskej republike bol Národný plán zavedenia eura, ktorý schválila vláda Slovenskej republiky 6. júla 2005. Dokument vymedzil zodpovednosti a hlavné úlohy jednotlivých sektorov hospodárstva, ktoré sa polročne vyhodnocovali a podľa potreby menili alebo dopĺňali o novo identifikované úlohy. Úlohy súvisiace so zavedením eura do hotovostného i bezhotovostného peňažného obehu boli zverené do pôsobnosti Výboru pre banky a finančný sektor.

Operatívne úlohy v zodpovednosti NBS a bánk boli špecifikované v internom dokumente NBS Stratégia zavedenia eura do hotovostného peňažného obehu a sťahovanie slovenskej meny, ktorý zahŕňal kalkuláciu potrebného množstva eurových bankoviek a mincí pri prechode na euro, predzásobenie a druhotné predzásobenie, sťahovanie a ničenie slovenskej meny a krízové plánovanie v prípade záporného stanoviska Európskej komisie o vstupe Slovenska do eurozóny.

Zmluva o predzásobení eurovou hotovosťou uzatvorená medzi NBS a bankami detailne špecifikovala všetky aspekty predzásobenia. Okrem samotnej požiadavky bánk na množstvo eurobankoviek a euromincí potrebných na prechod na euro bolo vymedzené ich skladovanie, balenie, zabezpečenie transportov, splatenie eurovej hotovosti, sankcie za porušenie povinnosti neuviesť eurovú hotovosť do obehu pred dňom prechodu na euro a riešenie prípadných sporov.

KALKULÁCIA POTREBNÉHO MNOŽSTVA EURO BANKOVIEK

Pri odhade potrebného množstva eurobankoviek NBS vychádzala z kombinácie metód zachovania hodnoty a počtu kusov slovenských bankoviek v obehu k 31. 12. 2006. Extrapoláciou týchto údajov sme získali predpokladané množstvo slovenských bankoviek a ich hodnotu pre roky 2008 a 2009. Štruktúru eurobankoviek jednotlivých nominálnych hodnôt sme určili na základe metódy EMI, ktorú používa aj Európska centrálna banka pri určení optimálneho množstva a štruktúry eurobankoviek pre nové členské štáty eurozóny. Princípom metódy je pridelenie hodnoty bankovky pôvodnej meny k dvom najbližším hodnotám eurobankoviek nepriamo úmerne k ich vzdialenosti². Pri kvantifikácii výsledného množstva eurobankoviek sme zohľadnili aj skutočnosť, že slovenské bankovky nominálnych hodnôt 20, 50 a 100 Sk budú nahradené mincami (v prípade bankovky 100 Sk v pomernej časti) a zvýšili sme zastúpenie bankovky € 50, ktorá sa podľa predpokladov stala najviac používanou bankovkou v bankomatoch. Úroveň zásob stanovila NBS na 60 % z počtu kusov eurových bankoviek pre potreby obehu. Celkovo bolo pre potreby peňažného obehu nevyhnutné zabezpečiť 188 miliónov kusov eurobankoviek³.

KALKULÁCIA POTREBNÉHO MNOŽSTVA EUROMINCÍ

Pri stanovení optimálneho množstva euromincí nie je vhodné použiť rovnakú metódu ako pri eurobankovkách. Pri výpočte potrebného množ-

stva euromincí na základe počtu kusov mincí pôvodnej meny v obehu by boli výsledky značne nadhodnotené. Dôvodom sú najmä straty mincí (tzv. loss rates), ktoré sa už nezúčastňujú na peňažnom obehú a neplnia svoju transakčnú funkciu. Je veľmi ťažké určiť, aké percento obehových mincí sa už nezúčastňuje na obehú, ale môžeme s určitostou povedať, že percento strát mincí sa smerom k minciam s nižšou nominálnou hodnotou zvyšuje. Dôkazom je aj nízka návratnosť 10- a 20-halierových mincí v období ukončenia ich platnosti ako zákonného platidla.

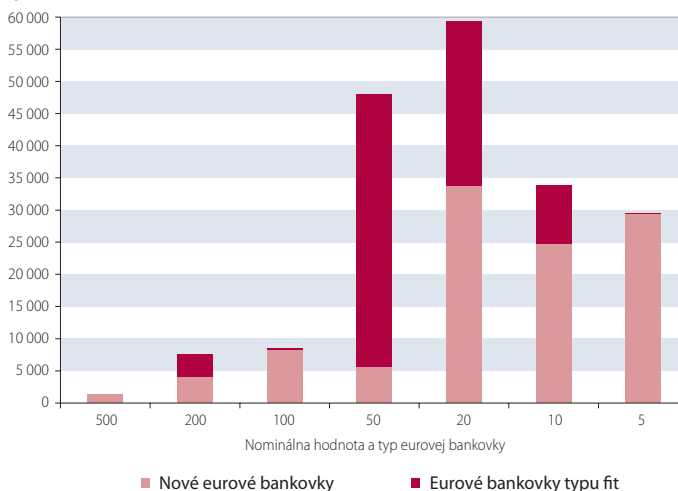
V analýze potrebného množstva euromincí sme vychádzali z počtu obyvateľov a z hodnoty držby mincí na jedného obyvateľa. Ako základ na porovnanie sme vzali údaje za vybrané krajiny Európskej únie, ktoré sa určitými charakteristikami, ako je napr. HDP na obyvateľa, počet obyvateľov a pod., podobajú slovenskej ekonomike. Pri určení optimálnej štruktúry euromincí sme porovnávali štruktúru obehových mincí v šiestich vybraných krajinách eurozóny, ktoré mali podobnú štruktúru mincí pôvodnej meny, a tiež požiadavky bánk v Slovenskej republike na predzásobenie. NBS pôvodne uvažovala s počtom 400 miliónov kusov euromincí, čo predstavovalo 74 mincí na obyvateľa. V dôsledku zvýšených požiadaviek bán na predzásobenie bol celkový počet euromincí navýšený na 500 miliónov kusov (93 mincí na obyvateľa).

PREDZÁSOBENIE EUROÝMI BANKOVKAMI A MINCAMI

Včasné predzásobenie bánk euroými bankovkami a mincami a následné druhotné predzásobenie klientov bán bolo kľúčovým prvkom bezproblémového zvládnutia zavedenia eura do hotovostného peňažného obehú. Celý proces predzásobenia a druhotného predzásobenia sa realizoval výlučne na zmluvnom základe a plne podliehal usmerneniu Európskej centrálnej banky o predzásobení a druhotnom predzásobení⁴, ktoré špecifikovalo práva a povinnosti zúčastnených strán, obdobie predzásobenia a druhotného predzásobenia, zábezpeku a vykazovanie štatistických údajov.

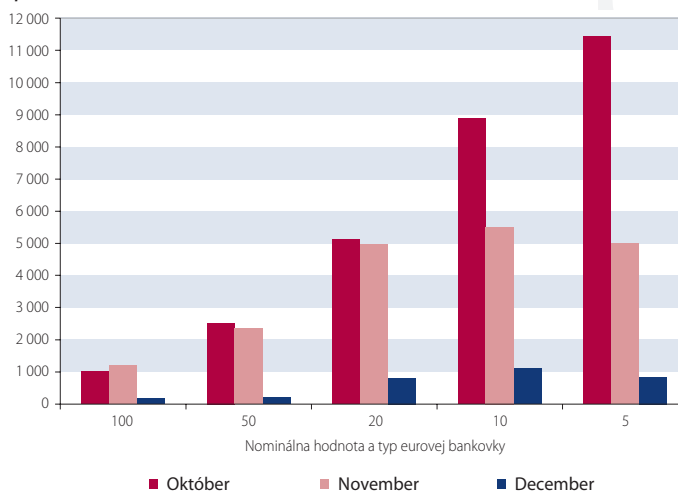
Eurová hotovosť z predzásobenia mala bankám pokryť ich potreby na prvých päť dní po prechode na euro. Určiť optimálne množstvo a štruktúru eurovej hotovosti na predzásobenie bolo vzhľadom na absenciu relevantných údajov náročné, a preto sa s odhadmi bán začalo už vo februári 2007, a tie sa spresňovali na polročnej báze. Najväčší posun k zrealizovaniu konečnej podoby predzásobeného množstva eurovej hotovosti priniesol druhý spresnený odhad z marca 2008, v ktorom boli po prvýkrát zarátané aj požiadavky klientov bán na druhotné predzásobenie. V tomto odhade navýšili banky svoju potrebu euromincí z pôvodných 200 na 320 miliónov kusov, následkom čoho musela NBS prehodnotiť celkovú produkciu euromincí zo 400 na 500 miliónov kusov. Konečný odhad potreby euroých bankoviek a mincí z mája 2008 sa stal súčasťou zmluvy o predzásobení eurovú hotovosťou.

Graf 1 Eurobankovky vypožičané z Eurosystému (počet v tisícoch kusov)

Zdroj: NBS.

Graf 2 Predzásobenie bánk eurobankovkami (počet v tisícoch kusov)

Zdroj: NBS a banky.

Každá banka, ktorá požiadala o predzásobenie eurovou hotovosťou, musela NBS zložiť v súlade s usmernením ECB o predzásobení a druhotnom predzásobení akceptovateľnú zábezpeku minimálne vo výške hodnoty predzásobenej eurovej hotovosti. Táto zábezpeka sa v súlade s lineárnym modelom zúčtovania splatila v troch rovnakých splátkach v dňoch zúčtovania prvej, štvrtej a piatej hlavnej refinančnej operácie Eurosystému (6. a 28. januára a 4. februára 2009).

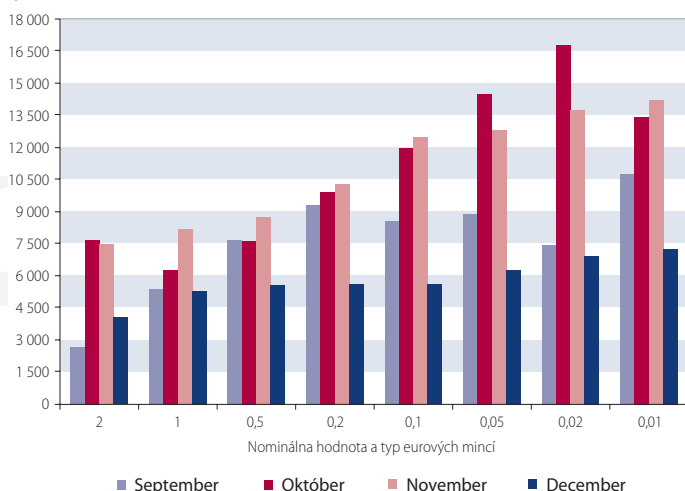
PREDZÁSOBENIE EUROANKOVKAMI

Eurobankovky si NBS vypožičala z Eurosystému. Na základe výsledkov analýzy, pri ktorej sa do úvahy vzala najmä bezpečnosť a efektívnosť prepráv, bola ako dodávajúca centrálna banka Eurosystému vybraná Rakúska centrálna banka. Do vybraných úschovných miest NBS bolo v rámci troch prepravných dní v mesiacoch október a decem-

⁴ Usmernenie ECB/2006/9 o niektorých prípravách na prechod na hotovostné euro a o predzásobovaní a druhotnom predzásobovaní eurobankovkami a euromincami mimo eurozóny v znení usmernenia ECB/2008/4 z 19. júna 2008.

**Graf 3 Predzásobenie bánk euromincami
(počet v tisícoch kusov)**

Zdroj: NBS a banky.

5 Podľa usmernenia ECB o predzásobení môže predzásobenie a druhotné predzásobenie začať najskôr štyri mesiace pred dňom prechodu na euro.

ber dopravených 188 miliónov kusov eurobankoviek v hodnote viac ako 7 miliárd eur.

Následne boli eurobankovky distribuované do všetkých úschovných miest NBS, čím sa zabezpečila ich regionálna dostupnosť v požadovanom množstve a štruktúre na území celého Slovenska.

Predzásobenie bánk eurobankovkami sa začalo 7. októbra a bolo ukončené 29. decembra 2008⁵. Celkovo bolo 15 bankám v rámci predzásobenia doručených viac ako 51 miliónov kusov eurobankoviek v hodnote prevyšujúcej 950 mil. eur.

NBS ponúkla bankám prevoz eurobankoviek do ich úschovných miest po splnení podmienok vyplývajúcich zo zmluvy o predzásobení eurovou hotovosťou. Celkovo tak uskutočnila 20 prevozov eurobankoviek (pre Tatra banku, VÚB a SLSP, ČSOB

a Poštovú banku). Banky sa najviac predzásobovali v priebehu októbra. Najväčší podiel na predzásobených eurobankovkách tvorili bankovky 5 € a 10 €. Z regionálneho hľadiska bolo najviac eurobankoviek vydaných z oddelenia Hlavná pokladnica, nasledované expozitúrami Košice a Žilina.

Podiel troch najväčších bánk (VÚB, SLSP a Tatra banky) na celkovom počte predzásobených eurobankoviek predstavoval viac ako 80 % čo do počtu kusov a 77 % v hodnotovom vyjadrení.

PREDZÁSOBENIE EUROMINCAMI

Euromince so slovenskou stranou sa razili v Mincovni Kremnica, š. p. Slovensko bolo prvou krajinou spomedzi nových prístupujúcich krajín do eurozóny, ktorá na razbu euromincí s národnou stranou využila služby mincovne na svojom území. Celkovo sa vyrazilo 500 miliónov kusov euromincí, pričom v tomto objeme sú zahrnuté aj dve pamätne mince s nominálnou hodnotou 2 € vyrazené pri príležitosti 10. výročia vzniku Hospodárskej a menovej únie a 20. výročia boja za slobodu a demokraciu.

Predzásobenie euromincami predstavovalo z hľadiska logistiky, uschovacích kapacít NBS a bánk a zabezpečenia prevozov najnáročnejšiu časť príprav. Z uvedených dôvodov sa na predzásobenie euromincami využilo maximálne možné obdobie určené na predzásobenie a druhotné predzásobenie t. j. štyri mesiace od 6. septembra do 29. decembra 2008. Celkovo bolo 16 bankám (všetkým bankám na území Slovenskej republiky, ktoré poskytujú pokladničné služby) doručených viac ako 283 miliónov euromincí v celkovej hodnote 98 miliónov eur (bez štartovacích balíčkov), čo predstavuje hmotnosť takmer 1400 ton.

Pre uľahčenie procesu predzásobenia euromincami a uvoľnenia skladovacích kapacít úschov-

Každá preprava eurových bankoviek bola sprevádzaná príslušníkmi policajného zboru.

ných miest NBS bolo v Mincovni Kremnica, š. p., dočasne vytvorené detašované pracovisko NBS. Prostredníctvom tohto pracoviska bolo vykonávané predzásobenie troch najväčších bánk (VÚB, SLSP a Tatra banka) a ČSOB, čo predstavuje podiel 85 % z celkového predzásobenia euromincami. Z detašovaného pracoviska NBS v Kremnici sa v mesiacoch september až december 2008 realizovalo 208 prepráv, z čoho 135 bolo pre banky a 73 do úschovných miest NBS. Z časového hľadiska bolo predzásobenie euromincami rozložené rovnomernejšie ako v prípade eurobankoviek; najväčšie objemy euromincí boli bankám distribuované v priebehu októbra a novembra.

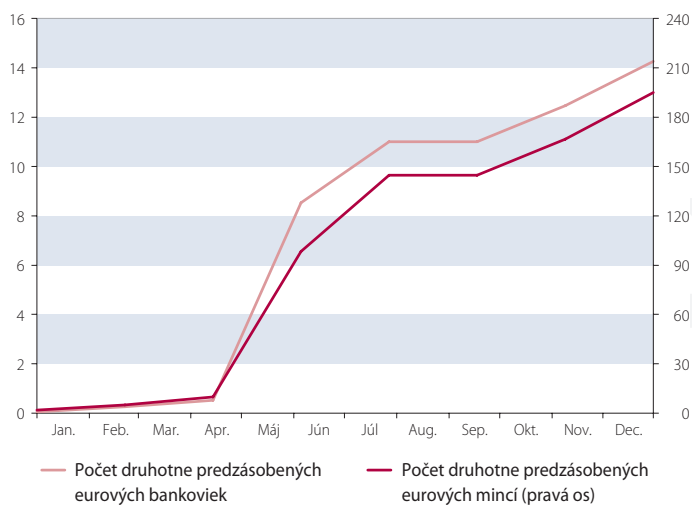
Výraznejší podiel na predzásobení euromincami malo ešte oddelenie Hlavná pokladnica (25,4 mil. kusov; 10 %), podiel ostatných úschovných miest NBS je menší ako 2 %. Podiel troch najväčších bánk (VÚB, SLSP a Tatra banka) na celkovom počte predzásobených euromincí predstavoval približne 75 % v kusovom aj hodnotovom vyjadrení.

DRUHOTNÉ PREDZÁSOBENIE

Druhotné predzásobenie predstavuje fyzické dodanie eurových bankoviek a mincí v požadovanom množstve a štruktúre klientovi banky podľa zmluvne dohodnutých podmienok.

Celkovo bolo klientom bánk, ktorých počet dosiahol takmer 14 tisíc, doručených 14,3 milióna kusov eurobankoviek v hodnote 225 milióna eur a 195 miliónov kusov euromincí v hodnote viac ako 66 miliónov eur, čo predstavuje štvrtinu všetkých predzásobených bankoviek, resp. dve tretiny všetkých predzásobených mincí. Celkovo až 27,8 % predzásobenej eurovej hotovosti sa použilo na druhotné predzásobenie. Spomedzi nových prístupujúcich krajín do eurozóny dosiahol

Graf 4 Vývoj druhotného predzásobenia (v mil. kusov)

Zdroj: NBS a banky.

pomer hodnoty druhotne predzásobenej eurovej hotovosti na celkovom predzásobení na Slovensku výrazne väčší objem (Slovensko 2,4 %, Malta a Cyprus približne 1 %).

Z časového hľadiska sa proces druhotného predzásobenia pozvoľna začal koncom októbra s výrazným nárastom na začiatku decembra a ukončením druhotného predzásobenia posledný možný deň – 31. decembra 2008.

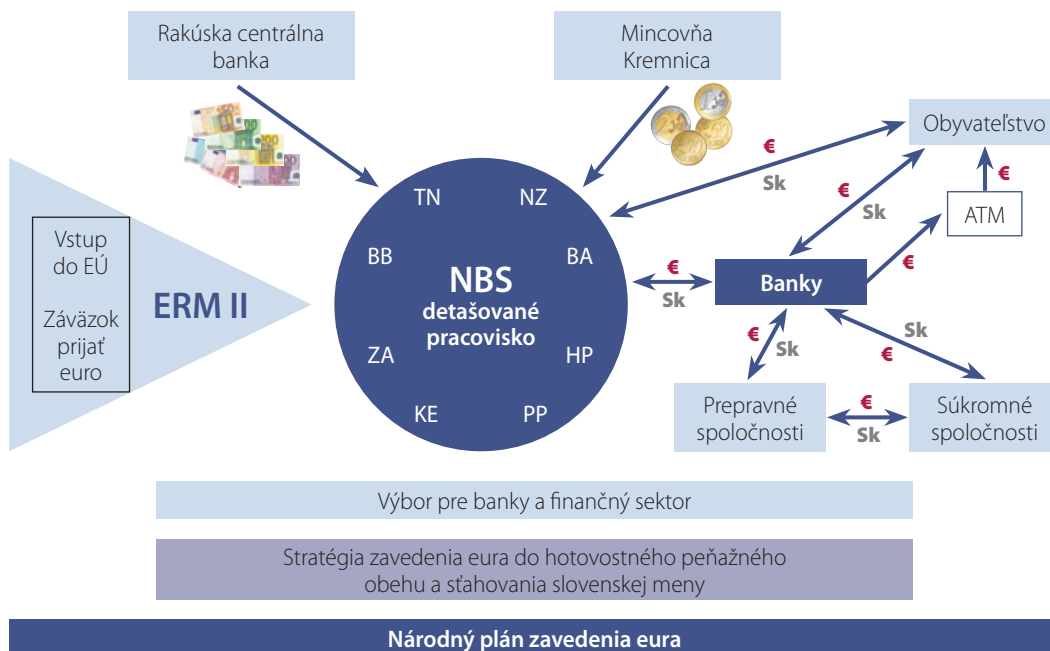
V rámci druhotného predzásobenia obyvateľstva pripravila NBS celkovo 1,32 milióna kusov štartovacích balíčkov. Štartovací balíček predstavoval štandardizovaný produkt, ktorého úlohou bolo zoznámiť obyvateľstvo s národnými stranami slovenských euromincí a uľahčiť platenie za tovary a služby v prých dňoch po prechode

Manipulácia s eurovými bankovkami.

Zavedenie eura do hotovostného peňažného obehu

Zdroj: NBS.

6 Európska komisia odporúča budúcim členským krajinám eurozóny začať s predajom štartovacích balíčkov približne tri týždne pred dňom prechodu na euro.

7 NBS uplatňovala od 2. decembra 2008 limit 10 kusov štartovacích balíčkov na osobu.

na euro. Jeden štartovací balíček obsahoval 45 kusov euromincí so slovenskou stranou rôznych nominálnych hodnôt a mal hodnotu 16,60 €, t. j. 500 Sk. Štartovacie balíčky sa predávali v bankách, pobočkách Slovenskej pošty a v NBS v priebehu decembra 2008⁶. Obrovský záujem o štartovacie balíčky (tuzemský aj zahraničný) hneď v prvý deň ich predaja prinútil NBS a banky limitovať ich predaj⁷. K 31. decembru 2008 sa všetky vyrobené štartovacie balíčky vypredali.

S cieľom zabezpečiť pre obyvateľstvo a podnikateľské subjekty dostatočné množstvo eurovej hotovosti umožnili niektoré banky klientom vymieňať slovenské bankovky a mince za eurovú hotovosť v priebehu decembra 2008 prepočítané neodvolateľným konverzným kurzom bez poplatkov. Takáto výmena nebola súčasťou predzásobenia, pretože išlo o eurové bankovky a mince z iných krajín eurozóny, a tak sa na ne neuplatňoval zákaz uviesť ich do obehu pred dňom prechodu na euro.

ZÁVER

Pre väčšinu obyvateľov bolo zavedenie eura do hotovostného peňažného obehu spojené s prvým januárom 2009. Pre NBS a ostatné subjekty peňažného trhu predstavoval tento dátum záver prípravných prác nevyhnutných pre hladké a bezproblémové používanie eurových bankoviek a mincí na území Slovenskej republiky. Predzásobenie a druhotné predzásobenie predstavovali z pohľadu logistiky, vyťaženia uschovacích kapacít bánk a NBS a bezpečnosti transportov eurovej hotovosti najzložitejšiu časť prípravných prác pred uvedením novej meny do hotovostného peňažného obehu.

Doručiť viac ako 1400 ton euromincí a 51 ton eurobankoviek bankám a ich klientom v priebehu štyroch mesiacov si vyžadovalo uskutočniť v priemere dva transporty eurovej hotovosti denne. Vzhľadom na veľké množstvo účastníkov tohto procesu a ich vzájomné väzby bola nevyhnutná prakticky každodenná komunikácia, koordinácia a súčinnosť. Výsledky týchto činností pocítil každý z nás a zaradili sme sa tak medzi 330 miliónov ľudí používajúcich spoločnú európsku menu.

O štartovacie balíčky bol vysoký záujem už v prvých dňoch ich predaja.

Výmena slovenských korún za eurá a emisia eurovej hotovosti

Ing. Anna Lukáčová
Národná banka Slovenska

V snahe vyjsť čo najviac v ústrety občanom a podnikateľom, Národná banka Slovenska a banky otvorili svoje pobočky počas obdobia duálneho obehu aj cez víkendy a sviatky, aby umožnili výmenu slovenských peňazí za eurá, resp. vklad slovenských peňazí na účet. Počas tohto obdobia bolo v bankách (vrátane NBS) uskutočnených viac ako 1,4 milióna výmen a výberov eurovej hotovosti prostredníctvom pokladníc, čo bolo štyrikrát viac ako za rovnaké obdobie roku 2008. V hodnotovom vyjadrení dosiahol objem výmen a výberov viac ako 2,2 mld. eur.

Štruktúra výmen a výberov eurovej hotovosti podľa bánk je zobrazená v grafe 1. Do položky ostatné sú zahrnuté banky, ktorých percentuálny podiel na celkových výmenách a výberoch bol nižší ako 3 %¹.

Celkový počet výberov z bankomatov dosiahol počas duálneho obehu takmer 3,5 milióna. Hodnota vydaných eurobankoviek prostredníctvom bankomatov dosiahla takmer 400 mil. eur, čo bolo o 10% viac ako hodnota výberov slovenských korún, prepočítaná na eurá, v porovnateľnom období roku 2008.

V porovnaní s ostatnými novými členskými štátmi eurozóny malo nahrádzanie slovenských bankoviek a mincí v obehu eurovými, merané pomocou *Euro Penetration Ratio*², v prvých dňoch po prechode na euro pomalší nábeh (graf 2). Dôvodom bola skutočnosť, že počas prvých šiestich dní roka 2009 boli len dva pracovné dni a hoci mali banky a NBS otvorené svoje pobočky aj počas sviatkov, verejnosť to výraznejšie nevyužila.

Zavedením eura stratila Slovenská republika z hľadiska meny svoju autonómiu a stala sa jedným z „regiónov“ eurozóny. V tejto súvislosti už NBS nepozná hodnoty hotovostného obehu v SR, nakoľko sa v obehu na našom území vyskytujú aj eurobankovky, resp. euromince emitované v iných štátoch eurozóny. Z ukazovateľov hotovostného peňažného obehu NBS eviduje len hrubú emisiu (eurobankovky a euromince vydané do obehu) a čistú emisiu (rozdiel medzi vydanými eurobankovkami a euromincami do obehu a prijatými eurobankovkami a euromincami z obehu).

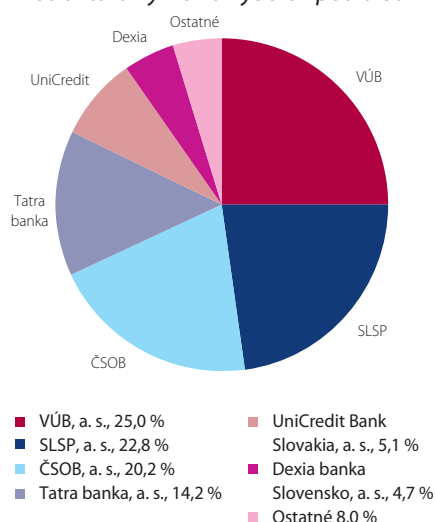
Vývoj čistej emisie eurovej hotovosti možno rozdeliť podľa časových období:

1.obdobie – deň „D“ – k 1. 1. 2009 sa celková hodnota predzásobenia 1,071 mld. eur premietla do kumulovanej čistej emisie.

2.obdobie – duálny obeh (od 1. 1. 2009 do 16. 1. 2009) – toto obdobie bolo charakterizované vysokými výdajmi a minimálnymi príjmami eurových bankoviek a mincí.

3.obdobie – po skončení duálneho obehu do konca februára 2009 – v porovnaní s obdobím

Graf 1 Štruktúra výmen a výberov podľa bánk

Zdroj: NBS.

duálneho obehu bol vývoj opačný, t. j. výrazne rástli príjmy a minimalizovali sa výdaje eurových bankoviek a mincí.

4.obdobie – od začiatku marca 2009 po súčasnosť – príjmy sú v porovnaní s výdajmi ešte stále vyššie, ale rozdiel medzi príjmami a výdajmi sa v porovnaní s predchádzajúcimi obdobiami začína znižovať.

DUÁLNY OBEH

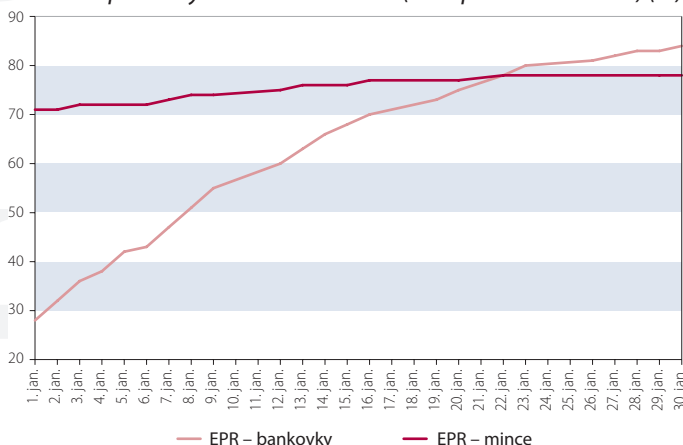
Duálny obeh (1. až 16. január 2009) bol charakterizovaný vysokým dopytom po eurových bankovkách aj minciach zo strany bán i podnikateľov. Z eurobankoviek zaznamenali vysoký nárast emisie najmä eurobankovky vysokých nominálnych hodnôt (bankovky 100 € a 500 €). Klienti bánk (týkalo sa to najmä obchodných reťazcov) požadovali aj vysoké objemy euromincí v obave, že budú počas obdobia duálneho obehu „slúžiť ako zmenárne“.

Počas obdobia duálneho obehu sa hodnota čistej emisie v porovnaní s predzásobenou hotovosťou (1,071 mld. Sk) viac ako zdvojnásobila

¹ V tejto položke je zahrnutý aj podiel NBS, ktorý predstavoval necelé 1 %.
² Euro Penetration Ratio = hodnota eurobankoviek a euromincí v obehu / hodnota eurobankoviek a euromincí a hodnota slovenských bankoviek a slovenských mincí v obehu.

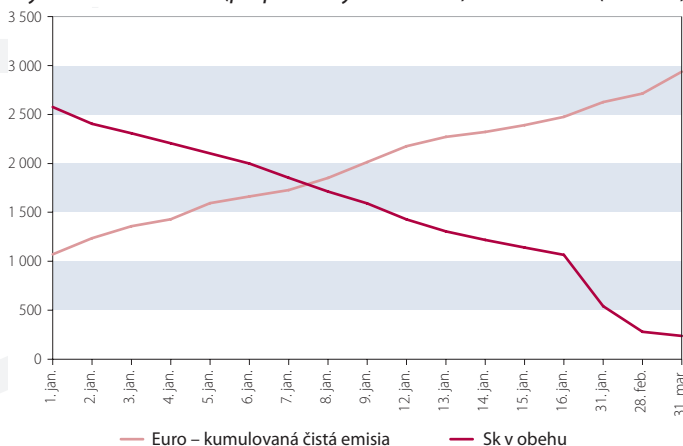

Graf 2 Stupeň nasýtenia obehu eurom (Euro penetration ratio) (%)

Zdroj: ECB a NBS.

Graf 3 Vývoj kumulovanej čistej emisie eurovej hotovosti a slovenských korún v obehu (prepočítaných na eurá) v roku 2009 (mil. eur)

Zdroj: NBS.

(nárast o takmer 20 mil. kusov eurobankoviek a 29 mil. kusov euromincí) a k 16. januáru 2009 dosiahla 2,476 mld. eur.

OBDOBIE OD SKONČENIA DUÁLNEHO OBEHU DO KONCA FEBRUÁRA 2009

Po skončení duálneho obehu nastal obrat z hľadiska množstva emitovanej hotovosti, výdaje sa minimalizovali a začali rásť príjmy do NBS.

Príjmy eurobankoviek prevyšovali ich výdaje takmer vo všetkých nominálnych hodnotách s výnimkou bankoviek najvyšších nominálnych hodnôt (200 € a 500 €) a bankoviek 50 €, ktoré sú najviac používanými eurobankovkami do bankomatov. Treba poznamenať, že banky neboli predzásobené bankovkami 200 € a 500 € vzhľadom na ich vysokú nominálnu hodnotu.

Rast príjmov euromincí v tomto období bol ovplyvnený skutočnosťou, že požiadavky klientov bánk na druhotné predzásobenie boli značne nadhodnotené, a preto po skončení duálneho obehu začali klienti odvádzať veľkú časť euromincí z druhotného predzásobenia do bánk a banky ich následne odvedli do NBS. Príjmy euromincí boli v porovnaní s výdajmi v priemere 11-násobne vyššie.

Rast hodnoty kumulovanej čistej emisie stále pokračoval, napriek skutočnosti, že celkové príjmy eurobankoviek a najmä euromincí do NBS boli niekoľkonásobne vyššie v porovnaní s výdajmi. Uvedený rast hodnoty bol dôsledkom meniacej sa štruktúry emitovaných bankoviek v prospech bankoviek 50 € a eurobankoviek dvoch najvyšších nominálnych hodnôt.

Zaujímavou je skutočnosť, že už ku koncu januára hodnota čistej emisie, po prepočítaní konverzným kurzom na Sk, mierne prekročila úroveň hodnoty slovenských peňazí v obehu ku koncu roku 2008 (77,714 mld. Sk) a jej rast stále pokračoval.

OBDOBIE OD ZAČIATKU MARCA 2009

Začiatkom marca sa začína emisia eurovej hotovosti postupne stabilizovať a rozdiel medzi množstvami príjmov a výdajov eurových peňazí v NBS sa v porovnaní s predchádzajúcim obdobím začína znižovať.

Príjmy boli v porovnaní s výdajmi v priemere vyrovnané, prípadne mierne nižšie. Výrazne vyššie výdaje eurobankoviek oproti príjmom zaznamenali najmä bankovky najvyšších nominálnych hodnôt (500 €, 200 € a 100 €).

Príjmy euromincí boli v porovnaní s výdajmi v priemere už iba trojnásobne vyššie (v predchádzajúcom období až 11-násobne).

Ku koncu marca 2009 predstavovala hodnota kumulovanej čistej emisie 2,937 mld. eur. Od začiatku roka vzrástla hodnota tohto ukazovateľa o 1,866 mld. eur.

Vývoj čistej emisie eurovej hotovosti od zavedenia eura do konca 1. štvrťroka 2009, v porovnaní s hodnotou slovenských korún v obehu (prepočítaných na euro) znázorňuje graf 3.

Pomerne vysoký nárast hodnoty čistej emisie od zavedenia eura do konca marca, napriek tomu, že celkové množstvo emitovaných eurobankoviek sa takmer nezmenilo, bol spôsobený pretrvávajúcou zmenou štruktúry emitovaných eurových bankoviek v prospech bankoviek najvyšších nominálnych hodnôt.

Celkový počet emitovaných euromincí v porovnaní s predzásobeným množstvom dokonca poklesol o 125,5 mil. kusov.

K 31. marcu 2009 pripadlo v priemere na obyvateľa 10 bankoviek v hodnote viac ako 530 eur a 40 mincí s hodnotou 13,35 eura. Najviac emitovanou bankovkou je bankovka 50 € (35 % z dosiaľ emitovaných bankoviek). Najviac emitovanými euromincami sú mince najnižších nominálnych hodnôt (0,01 €, 0,02 € a 0,05 €). Ich spoločný podiel na celkovom množstve dosiaľ emitovaných euromincí je 50 %.

Záverom možno konštatovať, že proces zavedenia eura do hotovostného peňažného obehu v SR prebehol úspešne a bez výraznejších problémov. Skonštatovala to aj Európska komisia vo svojej správe s názvom Zavedenie eura na Slovensku. Prispela k tomu predovšetkým dobrá spolupráca medzi Národnou bankou Slovenska, bankami, Ministerstvom vnútra SR a ďalšími subjektmi, ktoré sa podieľali na tomto procese.

Sťahovanie slovenských peňazí z obehu

Ing. Milada Vlnková
Národná banka Slovenska

Proces sťahovania slovenských peňazí z obehu sa začal tesne po oznámení, že SR splnila podmienky na zavedenie eura od 1. januára 2009. Hodnota obehu začala v druhom polroku 2008 postupne klesať, s výnimkou krátkodobého rastu v októbri 2008 v dôsledku finančnej krízy a jej pokles vyvrcholil v decembri (medzimesačný pokles o viac ako 50 mld. Sk). Hodnota obehu k 31. decembru 2008 klesla v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roku¹ o 49,9 % na 77,714 mld. Sk. V obehu bolo k uvedenému dátumu 132,3 mil. kusov bankoviek a 628,9 mil. kusov mincí bez 10- a 20- halierových mincí.

Ďalší výrazný pokles hodnoty obehu slovenských peňazí bol zaznamenaný po zavedení eura v období duálneho obehu, počas ktorého sa z obehu stiahlo 45,57 mld. Sk, čo bolo 59 % z hodnoty k 31. 12. 2008. Počas tohto obdobia sa stiahlo z obehu 62 mil. kusov slovenských bankoviek a takmer 75 mil. kusov slovenských mincí.

Tempo sťahovania slovenskej meny z obehu sa po období duálneho obehu začalo spomaľovať. Za obdobie od skončenia duálneho obehu do konca apríla 2009 sa z obehu stiahlo 45,5 mil. kusov slovenských bankoviek a takmer 138 mil. kusov slovenských mincí.

Od 1. januára do 30. apríla 2009 sa z obehu stiahlo 108,7 mil. kusov slovenských bankoviek a 217,2 mil. kusov slovenských obehových mincí. Hodnota slovenských peňazí v obehu k 30. 4.

2009 bola 6,5 mld. Sk, čo predstavovalo viac ako 23 mil. kusov bankoviek a viac ako 411 mil. kusov obehových mincí. Z obehu sa zatiaľ nevrátili najmä bankovky a mince najnižších nominálnych hodnôt (11,4 mil. kusov bankoviek 20 Sk a 4,2 mil. bankoviek 100 Sk a viac ako 175 mil. kusov mincí 50 hal. a takmer 107 mil. kusov mincí 1 Sk).

Vývoj hodnoty slovenských peňazí v obehu od začiatku roku 2008 do konca apríla 2009 je uvedený v grafe č. 1.

Na sťahovaní slovenských peňazí z obehu mala najvyšší podiel VÚB, a. s., ktorá do NBS odviedla približne 37 % z celkového množstva bankami odvedených slovenských peňazí. Štruktúra sťahovania slovenských peňazí z obehu z hľadiska podielu bánk na odvodoch do NBS je uvedená v grafe č. 2.

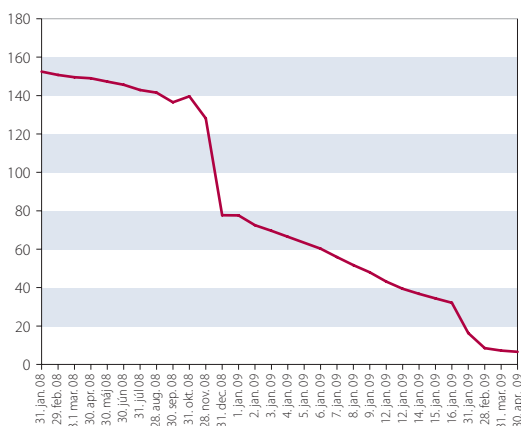
¹ Rok pred zavedením eura bola k 31. 12. 2007 celková hodnota slovenských peňazí v obehu 155,154 mld. Sk. V obehu bolo k uvedenému dátumu 186,7 mil. kusov bankoviek, a 1 163,2 mil. kusov mincí vrátane pamätných mincí, z toho 491,1 mil. kusov 20- a 10-halierových mincí, ktorých prekluzívna lehota sa skončila k 31. 12. 2008.

Ničenie slovenských korunových a halierových mincí.

Graf 1 Vývoj hodnoty slovenských peňazí v obehu v rokoch 2008 a 2009 (mld. Sk)

Zdroj: NBS.

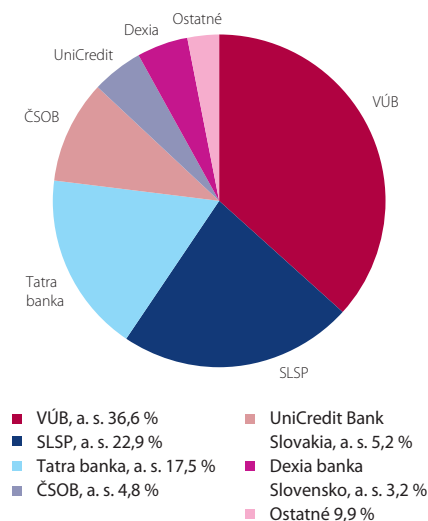
NIČENIE SLOVENSKÝCH PEŇAZÍ

V súvislosti s prípravou na zavedenia eura v SR začala NBS s ničením prebytočných zásob slovenských bankoviek a mincí, ktoré sa odhadli na základe porovnania reálneho stavu zásob ku koncu prvého polroka 2008 a očakávaných požiadaviek hotovostného peňažného obehu do konca roka 2008. Prebytočné zásoby bankoviek a mincí sa začali ničiť už v druhom polroku 2008.

Národná banka Slovenska zabezpečila postupné ničenie prebytočných zásob slovenských bankoviek v spracovateľských miestach NBS. Ničenie slovenských mincí realizovala Národná banka Slovenska vo svojom detašovanom pracovisku v Mincovni Kremnica, š. p.

V roku 2008 bolo zničených viac ako 90 mil. kusov slovenských bankoviek, čo predstavovalo približne 90 ton a takmer 73 mil. kusov slovenských obehových mincí, čo predstavovalo takmer 378 ton.

Graf 2 Štruktúra odvodov slovenských peňazí do NBS v roku 2009 podľa bánk (od 1. 1. do 30. 4. 2009)

Zdroj: NBS.

Proces ničenia slovenských bankoviek a mincí pokračuje aj po prijatí eura. Za obdobie od 1. 1. 2008 do 30. 4. 2009 bolo v NBS zničených viac ako 174 mil. kusov bankoviek, čo predstavovalo približne 174 ton a takmer 338 mil. kusov slovenských obehových mincí, čo predstavovalo viac ako 1 560 ton.

Na záver možno skonštatovať, že proces sťahovania slovenských peňazí z obehu spolu s ich ničením prebehol a prebieha bez výraznejších problémov.

Národná banka Slovenska bude v procese ničenia pokračovať priebežne počas celého roka 2009 a v nasledujúcich rokoch v závislosti od ich návratnosti z obehu až do úplného zničenia všetkých zásob slovenských peňazí.

Ničenie slovenských bankoviek.

Platobný styk a platobné systémy

Ing. Rudolf Pataki
Národná banka Slovenska

Zavedenie eura bolo bezproblémové. Konštatácia, ku ktorej smerovalo všetko úsilie v oblasti bezhotovostného platobného styku. Možnosť výberu hotovosti z bankomatov v prvých hodinách roku 2009, funkčnosť POS terminálov, bezproblémová konverzia na účtoch zo slovenskej koruny na eurá, rýchly nábeh služieb elektronického bankovníctva v prvých dňoch roku 2009 či bezproblémový prechod platobných systémov je iba krátkym výpočtom najviditeľnejších úloh, ktoré boli spojené s prechodom na novú menu euro.

Bankový sektor pritom potreboval v prípade konverzie bankomatov a POS terminálov tzv. technickú prestávku, počas ktorej museli banky zabezpečiť nevyhnutné aktivity, ako je v prípade ATM konverzia kartových limitov, overenie zostatkov, konverzia databázy zostatkov, konverzia zostatkov ATM, či v prípade POS terminálov konverzia príslušných databáz. Od rýchlosti realizácie týchto aktivít priamo závisela dĺžka technickej prestávky. Vzhľadom na dostupnosť služieb krátko po polnoci sa žiada vyzdvihnúť perfektnú pripravenosť a splnenie všetkých stanovených úloh.

To isté možno konštatovať aj v prípade elektronického bankovníctva. E-banking jednotlivých bánk bol plne funkčný ešte pred stanoveným dátumom, ktorým bol 5. január 2009. Už prvé dni roku 2009 bolo možné realizovať platby prostredníctvom e-bankingu všetkých bánk.

Pre lepšie priblíženie prechodu na euro možno ďalej uviesť, že v jednotlivých bankách bolo potrebné na prelome rokov 2008/2009 zabezpečiť okrem záverečných prác, vykonávaných každoročne, aj práce, ktoré súviseli s prechodom na euro. Znamenalo to spustenie konverzných procesov vo všetkých produkčných a účtovných systémoch. Išlo o konverziu účtov, bankových obchodov, interfejsov a softvérových aplikácií. V rámci všetkých komerčných bánk Slovenskej republiky išlo o približne 7 miliónov klientskych účtov a 5 miliónov bankových obchodov. V prípade väčších bánk o úpravu 300 až 400 interfejsov a 100 aplikácií v každej banke. Pred tým bolo nutné uskutočniť komplexné zálohovanie údajov, aby bolo možné v prípade problémov obnoviť pôvodný stav údajov v slovenských korunách. Po vykonaní konverzie bolo nutné zabezpečiť rekonziličné práce.

Výber eurovej hotovosti
z bankomatu v budove NBS
1. januára 2009.

Box 1

Sieť bankomatov v Slovenskej republike bola plne funkčná a schopná vydávať eurá dnes o 2.00 hodine. Z 2258 bankomatov na Slovensku bolo 31. 12. 2008 99,7 % funkčných a vydávalo slovenské koruny. Z toho 95 % bankomatov malo pripravené kazety s korunovými aj s eurovými bankovkami a ďalšie 1 % malo pripravené kazety naplnené eurami, takže ich konverzia na eurá bola možná bez fyzického zásahu do bankomatu. Postupná konverzia bankomatov na eurá prebiehala od 21.00 h 31. decembra 2008 do 2.00 h 1. januára 2009.

28 % bankomatov bolo plne funkčných a schopných vydávať eurá minútu po polnoci 1. januára 2009, 80 % bankomatov bolo skonvertovaných do 0.30 h a 94 % bankomatov do 2.00 h. O 8.00 h bolo skonvertovaných a schopných vydávať eurá 96 % bankomatov.

Podobne aj sieť platobných terminálov bola dnes o 2.00 h plne funkčná a v štandardnom režime. Na Slovensku je 32 107 platobných terminálov a domáce banky vydali 5,2 mil. platobných kariet, ktoré môžu v súčasnosti občania využívať na platby v eurách alebo výbery hotovosti.

Klienti bánk môžu využiť časť pobočkovej siete bánk v dňoch 1. až 4. 1. 2009 najmä na hotovostnú výmenu korún za eurá. Z 1054 pobočiek bánk bolo 1. januára 2009 otvorených pre klientov 45 % pobočiek a cez víkend 3. až 4. 1. 2009 bude otvorených 32 % pobočiek (2. január je bežným pracovným dňom a pobočky budú otvorené v štandardnom čase).

*Z tlačovej správy NBS
zo dňa 1. januára 2009*

1 Tlačová správa ECB z 19. 12. 2008 o aktualizácii zoznamu akceptovateľných systémov vyrovnania cenných papierov v eurozóne.

V tejto súvislosti treba pripomenúť, že úlohy v oblasti bezhotovostného i hotovostného platobného styku v súvislosti so zavedením eura v SR koordinoval na celoštátnej úrovni Pracovný výbor pre banky a finančný sektor v gescii Národnej banky Slovenska. Výbor vznikol v roku 2005 a zastrešoval plnenie úloh vyplývajúcich z Národného plánu pre zavedenie eura v uvedených oblastiach, ktoré boli nevyhnutným predpokladom plynulého a úspešného prechodu na euro.

HODNOTENIE SYSTÉMOV VYROVNANIA CENNÝCH PAPIEROV

Jednou z požiadaviek Európskej centrálnej banky v súvislosti s prijatím jednotnej meny euro v Slovenskej republike bolo vykonanie hodnotenia systémov vyrovnania cenných papierov (SSS) z hľadiska štandardov na ich použitie v úverových operáciách Európskeho systému centrálnych bánk (*Standards for the use of EU securities settlement systems in ESCB credit operations*). ECB stanovila formálny postup na zabezpečenie vykonania tohto hodnotenia, v ktorom bola Národná banka Slovenska v pozícii koordinátora vo vzťahu k domácim systémom vyrovnania cenných papierov i v pozícii prvého hodnotiteľa. Funkciu druhého hodnotiteľa zastávala Banca d'Italia.

Predmetom hodnotenia v rámci Slovenskej republiky bol Centrálny depozitár cenných papierov (CDCP). Po schválení v Rade guvernérov ECB bol CDCP hodnotený ako „vyhovujúci“ z hľadiska kritérií na jeho použitie v úverových operáciách Eurosystému a zároveň je uvedený v zozname akceptovateľných systémov vyrovnania cenných papierov pre úverové operácie v Eurosysteme.¹

KONCEPCIA MEDZIBANKOVÉHO PLATOBNÉHO STYKU PO ZAVEDENÍ EURA

Základným predpokladom realizácie bezhotovostných platieb je bezproblémové a efektívne fungovanie infraštruktúry platobného systému.

Banková rada NBS v decembri 2006 prijala stratégiu platobného styku v súvislosti s prechodom na euro, ktorej kľúčovým prvkom bolo pripojenie NBS a bankovej komunity na platobný systém TARGET2. Pripojenie SR na platobný systém TARGET2 bolo jednou z podmienok pre prijatie eura v SR, nakoľko realizácia menových obchodov prostredníctvom tohto systému je mandatórnou požiadavkou. Príprava stratégie a postupu pre proces pripojenia sa začala už v roku 2005 vyhlásením guvernéra NBS o pripojení sa na systém TARGET2 najneskôr v čase prijatia eura na Slovensku. Zvolenú stratégiu prebudovania platobnej infraštruktúry na Slovensku podporila aj slovenská banková komunita, ktorá sa zaviazala k účasti v systéme TARGET2 a využívaniu budúceho retailového systému EURO SIPS.

Zmena koncepcie medzibankového platobného styku v SR bola tiež súčasťou úloh Národného plánu zavedenia eura v Slovenskej republike a tak z dôvodu prijatia eura sa platobný systém SIPS pripravoval na transformáciu z jediného tuzemského medzibankového platobného systému na tzv. pridružený systém transeurópskeho platobného systému TARGET2.

Stratégia platobného styku pozostávala z nasledujúcich pilierov:

1. Vyňatie funkcionality RTGS (hrubé zúčtovanie platieb v reálnom čase) z existujúceho platobného systému SIPS. Funkcionalita RTGS platobného systému SIPS bola plne nahradená systémom TARGET2 a tento systém sa tak od 1. 1. 2009 stal jediným systémom RTGS v SR. Rovnako aj poskytovanie vnútrodenného úveru prešlo z platobného systému SIPS do platobného systému TARGET2.
2. Zachovanie jediného zúčtovacieho účtu RTGS. Účet otvorený úverovou inštitúciou v platobnom systéme SIPS bol jediným účtom pre zúčtovanie operácií menovej politiky, ostatných transakcií RTGS a jeho konečný zostatok pred-

stavoval plnenie povinných minimálnych rezerv pre príslušné úverové inštitúcie. Zúčtovací účet je aktuálne otvorený v platobnom module jednotnej zdieľanej platformy (*single shared platform* – SSP) systému TARGET2. Navyše prostredníctvom účtu v TARGET2 je zabezpečené aj krytie hotovostných operácií jednotlivých bánk.

3. Realizácia pripojenia Slovenskej republiky na systém TARGET2 formou „big-bang“. Všetky relevantné subjekty sa pripojili na systém TARGET2 od rovnakého dátumu, ako bol dátum prijatia eura. Po tomto dátume nebolo stanovené žiadne prechodné obdobie, počas ktorého by sa poskytovalo zúčtovanie platieb RTGS pre slovenské subjekty v iných systémoch ako v systéme TARGET2 (napríklad v systéme SIPS).
4. Vybudovanie systému EURO SIPS. Z dôvodu zachovania platobného systému pre spracovanie a klíring platieb malých hodnôt v Slovenskej republike bol vybudovaný nový klíringový systém, výsledky ktorého sú finálne a neodvolateľne zúčtované prostredníctvom systému TARGET2. Systém EURO SIPS sa tak stal pridruženým systémom k systému TARGET2.

PLATOBNÝ SYSTÉM TARGET2

Systém TARGET2 je viacpočetným platobným systémom Eurosystému fungujúcim na spoločnej technickej platforme SSP. Komponent systému TARGET2 v Slovenskej republike sa nazýva TARGET2-SK. Podstatou SSP je platobný modul, tzv. Payment Modul, ktorý vykonáva hrubé zúčtovanie v reálnom čase. To znamená, že platobný príkaz je po zadaní do systému okamžite a neodvolateľne zúčtovaný na účtoch odosielateľa a prijímateľa. Platobné príkazy sú zúčtované po jednom, bez vzájomného započítavania. Na zúčtovanie sa využívajú peňažné prostriedky centrálnej banky, čo predurčuje takéto systémy na realizovanie dôležitých platieb veľkého objemu, kde sa kladie dôraz na bezpečnosť, spoľahlivosť a plynulosť zúčtovania.

Systém TARGET2:

- slúži potrebám výkonu menovej politiky v rámci Eurosystému,
- poskytuje spoľahlivý a bezpečný mechanizmus zúčtovania platieb na princípe RTGS,
- zvyšuje účinnosť platieb.

Okrem základného, vyššie uvedeného poslania je možné TARGET2 používať na zúčtovanie platieb akejkoľvek hodnoty a významu, pri ktorých je potrebné, aby boli zúčtované na princípe RTGS a prostredníctvom peňazí centrálnej banky. Vo všeobecnosti je TARGET2 určený na zúčtovanie cezhraničných aj domácich platieb.

Intenzívnu koordináciu prípravy bankového sektora na pripojenie na systém TARGET2 Národná banka Slovenska začala v septembri 2007, keď bol predstavený podrobný plán zahŕňajúci potrebné analýzy procesov na strane bánk a budúcich pridružených systémov (EURO SIPS, Centrálny depozitár cenných papierov, First Data Slovakia). V novembri 2007 Banková rada NBS schválila projekt

napojenia NBS a bankového sektora SR na systém TARGET2.

Tento projekt v priebehu roka 2008 vrcholovo zastrešoval personálne, organizačné, technické a právne zmeny, ktoré si príprava na pripojenie vyžiadala. Hlavnými cieľmi tohto projektu bolo analyzovať vnútrobankové procesy NBS, ktoré budú ovplyvnené pripojením na TARGET2, pripraviť plán nutných zmien a úprav do existujúcich procesov a pripraviť a realizovať plán pripojenia NBS a bankového sektora (registrácia do SWIFT-ových služieb, registrácia do testovacieho prostredia TARGET2, tri fázy testovania, registrácia do produkčného prostredia a nakoniec prechod a začatie normálnej prevádzky).

Počas celého roka 2008 NBS intenzívne komunikovala so zástupcami budúcich účastníkov systému TARGET2-SK. V marci 2008 účastníci pripravili informácie potrebné na registráciu do SWIFT-ových služieb pre systém TARGET2 a na registráciu do testovacieho prostredia. Uskutočnili sa tiež školenia o používaní informačného a kontrolného modulu, na ktorých bolo zaškolených takmer 200 používateľov systému TARGET2 z bán a pridružených systémov.

V apríli 2008 sa v NBS uskutočnilo stretnutie zástupcov Európskej centrálnej banky a zástupcov prevádzkovateľa SSP, ktoré okrem iného potvrdilo možnosť začatia testovania v systéme TARGET2 podľa plánu. V priebehu apríla 2008 boli všetci účastníci zaregistrovaní do testovacieho prostredia systému TARGET2 a testovanie účastníkov sa začalo 5. mája 2008.

Samotné testovanie bolo rozdelené do troch fáz – testovanie pripojenia, testovanie súčinnosti a testovanie krajiny. Prvé dve fázy prebiehali paralelne a predstavovali individuálne testovanie jednotlivých účastníkov, ktorí museli vykonať predpísané povinné a voliteľné testovacie scenáre. Posledná fáza, ktorá prebehla v mesiacoch september a október, predstavovala komplexné simulovanie prevádzkových dní so zapojením všetkých bánk a pridružených systémov, ako aj testy neštandardných situácií. Testovanie bolo úspešné, všetci účastníci splnili technické a prevádzkové predpoklady pre riadnu prevádzku.

V priebehu novembra a decembra boli účastníci zaregistrovaní do produkčného prostredia systému TARGET2 a z technického hľadiska bolo spustenie produkčnej prevádzky plne pripravené. V tomto období zároveň vrcholila príprava legislatívnych predpokladov pripojenia NBS a bankového sektora na TARGET2.

Rada guvernérov ECB prerokovala 9. decembra 2008 návrh rozhodnutia NBS č. 9/2008 o podmienkach účasti v TARGET2-SK, ktorým sa prevzali harmonizované podmienky účasti v systéme TARGET2 do právnych predpisov NBS. V decembri boli tiež podpísané zmluvy o účasti v systéme TARGET2-SK medzi NBS ako prevádzkovateľom tohto systému a všetkými jeho účastníkmi.

Národná banka Slovenska, ako aj banky a pridružené systémy potvrdili na konci roka 2008 svoju pripravenosť na začatie riadnej prevádzky

a celý proces pripojenia sa na systém TARGET2 bol zavŕšený úspešným prevodom korunových zostatkov účtov bánk v systéme SIPS na účty v systéme TARGET2-SK v mene euro.

PLATOBNÝ SYSTÉM EURO SIPS

Platobný systém SIPS bol pred zavedením eura jediným medzibankovým platobným systémom v SR. V súvislosti s pripravovaným prechodom na euro začala NBS prípravu transformácie platobného systému SIPS na nový retailový platobný systém EURO SIPS. V rámci vstupu do eurozóny bol systém EURO SIPS implementovaný ako domáci multilaterálny systém čistého zúčtovania pre retailové platby. Systém nevyžaduje okamžitú finalitu, nakoľko spracováva klientske platby malej hodnoty s nízkou prioritou. Prijaté platby sa počas účtovného dňa priebežne spracúvajú na technických účtoch, pričom finálne zúčtovanie platieb prebieha na účtoch RTGS v systéme TARGET2. Prenos údajov medzi systémami EURO SIPS a TARGET2 je realizovaný prenosom informácií v definovanej štruktúre prostredníctvom siete SWIFT-Net. Prevádzkovateľom platobného systému EURO SIPS zostala Národná banka Slovenska.

Cieľom adaptácie platobného systému SIPS na pridružený platobný systém EURO SIPS bola zmena existujúceho medzibankového platobného systému tak, aby:

- vyhovoval požiadavkám kladeným na pridružený systém k systému TARGET 2,
- plnil rovnakú funkciu, akú v súčasnosti zabezpečuje platobný systém SIPS,
- k 1. januáru 2009 nahradil menovú jednotku slovenská koruna za menovú jednotku euro,
- od 1. januára 2009 vykonával spracovanie a multilaterálny klíring domácich platieb malých hodnôt (retail systém), so zúčtovaním výsledkov klírovania týchto domácich transakcií v TARGET2-SK,
- zachoval cenovú úroveň porovnateľnú s platobným systémom SIPS.

Vzhľadom na to, že platobný systém SIPS nemal v poslednom štvrtroku 2008 pracovať v duálnom režime, ale mal byť v posledný deň roka priamo nahradený novým systémom EURO SIPS, projekt transformácie platobného systému SIPS bol rozdelený do dvoch etáp.

Náplňou prvej etapy bola, kvôli zabezpečeniu stabilizácie prevádzky systému ešte pred zavedením eura, implementácia a nasadenie aktualizovaného platobného systému SIPS do produkčnej prevádzky s menou slovenská koruna, so zabudovanou funkcionalitou a parametrami budúceho platobného systému EURO SIPS. Transformovaný platobný systém SIPS pre zavedenie eura bol od 1. septembra 2008 implementovaný v Národnej banke Slovenska a u všetkých účastníkov medzibankového platobného styku. Týmto dňom bol pripravený na parametrizáciu na pridružený systém EURO SIPS a prechod z meny slovenská koruna na menu euro, čo bolo potrebné vykonať 31. decembra 2008 po uzávierke posledného pre-

vádzkového dňa medzibankového platobného systému SIPS.

Náplňou druhej etapy bolo testovanie pripojenia platobného systému EURO SIPS na systém TARGET2-SK prostredníctvom služieb spoločnosti S.W.I.F.T z dôvodu správneho nastavenia parametrov a bezpečnostných funkcií infraštruktúry a prenosov údajov medzi platobným systémom EURO SIPS a systémom TARGET2-SK. Po úspešnom ukončení testu pripojenia sa vykonalo testovanie prevádzkovej súčinnosti platobného systému EURO SIPS ako pridruženého systému TARGET2-SK v súlade s požiadavkami Eurosystemu. Platobný systém EURO SIPS sa podieľal, ako jeden z budúcich účastníkov systému TARGET2-SK, na testoch krajiny a predpísané testy realizoval v stanovených termínoch. Paralelne sa vykonalo testovanie samotného prechodu platobného systému SIPS na prevádzku pridruženého systému EURO SIPS so zmenou parametrov a jeho prevádzky v mene euro.

Zároveň prebiehala príprava zmluvnej agendy s budúcimi účastníkmi platobného systému EURO SIPS. V nadväznosti na zmenu funkcionality platobného systému sa od 1. januára 2009 menilo postavenie niektorých účastníkov existujúceho platobného systému, z ktorých traja účastníci sa transformovali na dva pridružené systémy TARGET2-SK a dvaja účastníci zvolili zúčtovanie platieb cez iné subjekty. K 1. januáru 2009 sa tak 27 subjektov stalo aktívnymi účastníkmi platobného systému EURO SIPS.

V zmysle platných pravidiel dňa 31. decembra 2008 platobný systém EURO SIPS otvoril prvý prevádzkový deň ako pridružený platobný systém systému TARGET2-SK v mene euro. Otvorenie bolo vykonané bez problémov a v stanovenom čase podľa platného harmonogramu tohto systému.

V súvislosti so zmenami v tuzemskom platobnom systéme SIPS a s napojením na platobný systém TARGET2 od 1. januára 2009 z dôvodu zavedenia eura v Slovenskej republike bola v roku 2008 prijatá priama novela zákona o platobnom styku (zákon č. 270/2008 Z. z.).

Zavedenie eura bolo testom vzájomnej koordinácie a súčinnosti všetkých zainteresovaných strán, ktoré sa podieľali na tomto procese. Záverom možno konštatovať, že celý proces zavedenia eura skončil nanajvýš pozitívne a prebehol úplne hladko a bezproblémovo. Oblasť bezhotovostného platobného styku sa však často označuje ako oblasť, v ktorej k zmenám a inováciám dochádza takmer neustále. Aj na základe uvedeného si tak Národná banka Slovenska, ako aj bankový sektor uvedomujú, že zavedenie eura možno označiť ako zavŕšenie jednej etapy s krásnym koncom, ale zároveň stoja v oblasti bezhotovostného platobného styku pred ďalším veľkým projektom a výzvou – implementáciou platobných nástrojov SEPA (*single euro payment area* – jednotná oblasť platieb v eurách) do praxe.

Integrácia NBS do Eurosystému

JUDr. František Hetteš
Národná banka Slovenska

Proces integrácie Národnej banky Slovenska do Eurosystému sa začal už v čase prípravy vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie. S týmto cieľom sa od vstupu do EÚ postupne ďalej upravoval najmä zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 566/1992 Zb. o Národnej banke Slovenska v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o NBS“).

V procese prípravy na prijatie eura v Slovenskej republike bolo potrebné pri integrácii Národnej banky Slovenska (ďalej len „NBS“) do Eurosystému zohľadniť najmä tieto požiadavky:

1. plné garantovanie nezávislosti NBS v zmysle čl. 108 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva v platnom znení (Ú. v. EÚ C 321 E, 29. 12. 2006) (ďalej len „Zmluva o ES“) a čl. 7 a 14.2 Protokolu č. 18 o Štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banke pripojeného k Zmluve o ES (ďalej len „Štatút ESCB“) a s tým súvisiaca požiadavka dodržiavania služobného tajomstva podľa článku 38 Štatútu ESCB,
2. dodržiavanie zákazu menového financovania podľa článku 101 Zmluvy o ES a zákazu zvýhodneného prístupu podľa článku 102 Zmluvy o ES,
3. zabezpečenie vydávania eurobankoviek a euromincí podľa čl. 106 Zmluvy o ES,
4. rešpektovanie pôsobnosti a právomocí Európskej centrálnej banky a iných inštitúcií a orgánov EÚ na medzinárodnej úrovni podľa článku 111 Zmluvy o ES a článku 6 Štatútu ESCB,
5. zabezpečenie zlučiteľnosti vnútroštátnych predpisov so Zmluvou o ES a Štatútom ESCB,
6. plnenie konzultačnej povinnosti NBS podľa čl. 105 (4) Zmluvy o ES a čl. 4 Štatútu ESCB.

Pre prijatie eura nestačí plniť len finančné či ekonomické konvergenčné kritériá, ale aj právne kritériá. Požiadavka zlučiteľnosti vnútroštátnych právnych predpisov každého členského štátu vrátane právneho aktu upravujúceho postavenie a činnosť národnej centrálnej banky s článkami 108 a 109 Zmluvy o ES a Štatútom ESCB vyplýva z čl. 121 (1) Zmluvy o ES.

Vyššie uvedené „právne požiadavky“ boli zapracované najmä do zákona o NBS, ktorý spolu s Ústavou Slovenskej republiky tvoria základné právne dokumenty upravujúce postavenie a činnosť NBS. Posledným krokom k úplnej právnej integrácii NBS do Eurosystému bola novela zákona o NBS uskutočnená v rámci zákona č. 659/2007 Z. z. o zavedení meny euro v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Takýto postup bol v súlade s Národným plánom zavedenia eura v SR, podľa ktorého „legislatívne potreby všeobecného charakteru bude riešiť generálny zákon (zá-

kon o niektorých opatreniach v súvislosti so zavedením eura)“.

V rámci zložitého schvaľovacieho procesu Ministerstvo financií Slovenskej republiky požiadalo v roku 2007 Európsku centrálnu banku o vypracovanie stanoviska k návrhu zákona o zavedení eura v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý vypracovala NBS v súčinnosti s MF SR. Po zohľadnení stanoviska Európskej centrálnej banky č. CON/2007/43, ako aj Konvergenčnej správy z roku 2007 Národná rada Slovenskej republiky prijala 28. novembra 2007 zákon o zavedení eura v Slovenskej republike a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o eure“). Niektoré ustanovenia zákona o zavedení eura v Slovenskej republike nadobudli účinnosť 1. januára 2008. Ďalšie kľúčové ustanovenia nadobudli účinnosť v deň zavedenia eura na Slovensku, t. j. 1. januára 2009.

Pri navrhovaní novely zákona o NBS sa prihliadlo aj na relevantné právne aspekty v právnych úpravách niektorých národných centrálnych bánk krajín, ktoré už boli členmi eurozóny, ako napr. Belgicka, Grécka, Írska, Portugalska, Rakúska a Španielska.

V procese právnej integrácie NBS do Eurosystému vznikla potreba bližšieho vysvetlenia článku 109 Zmluvy o ES, ktorý vyžaduje zlučiteľnosť vnútroštátnych právnych predpisov so Zmluvou o ES a Štatútom ESCB. Požiadavka „zlučiteľnosti“ neznamena absolútne zosúladenie štatútov národných centrálnych bán navzájom a ani so samotným Štatútom ESCB. Článok 14.4 Štatútu ESCB totiž umožňuje, aby národné centrálné banky vykonávali aj iné funkcie, ako sú v ňom uvedené, pokiaľ Rada guvernérov Európskej centrálnej banky nerozhodne dvoj tretinou väčšinou odovzdaných hlasov, že ide o zasahovanie do cieľov a úloh Európskeho systému centrálnych bán (ďalej len „ESCB“). Takéto funkcie vykonávajú národné centrálné banky na vlastnú zodpovednosť a nepokladajú sa za súčasť funkcií ESCB. Pojem „zlučiteľnosť“ potom možno vykladať tak, že slovenské právne predpisy a najmä zákon o NBS je potrebné upraviť tak, aby sa eliminovala ich nezlučiteľnosť so Zmluvou o ES a Štatútom ESCB. Pritom sa súčasne očakáva potrebný stupeň integrácie NBS do ESCB. V prvom rade sa upravia všetky také ustanovenia, ktoré sú v rozpore s po-

1 Ú. v. ES L 189, 3. 7. 1998, s. 0042 – 0043, Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 10/zv. 01, korigendum Ú. v. EÚ L 324, 29. 8. 2006.

2 Tým však nie je dotknuté právo NBS určovať a vyhlasovať referenčné výmenné kurzy eura k cudzím menám, s ktorými sa v Slovenskej republike aktívne obchoduje alebo sa inak využívajú a pre ktoré Európska centrálna banka neurčuje a nevyhlasuje referenčný výmenný kurz.

žiadavkou nezávislosti NBS a jej pôsobenia ako neoddeliteľnej súčasti v ESCB. Prednosť práva Európskeho spoločenstva nemá vplyv na povinnosť prispôbiť vnútroštátne právne predpisy. Zmluva o ES ani Štatút ESCB nepredpisujú, ako sa majú slovenské právne predpisy upraviť. „Zlučiteľnosť“ je možné dosiahnuť využitím rôznych techník či spôsobov, napr. odkazmi, vypustením nezlučiteľných ustanovení alebo kombináciou týchto postupov. Jedným z rozhodujúcich nástrojov nielen na dosiahnutie zlučiteľnosti, ale aj na jej udržanie je povinnosť Slovenskej republiky konzultovať s Európskou centrálnou bankou každý návrh právneho predpisu z oblasti jej pôsobnosti podľa článku 105 ods. 4 Zmluvy o ES, článku 4 Štatútu ESCB a rozhodnutia Rady 98/415/ES z 29. júna 1998 o poradení sa s Európskou centrálnou bankou vnútroštátnymi orgánmi ohľadom návrhu právnych predpisov¹. Podľa uvedeného rozhodnutia každý členský štát, teda aj Slovenská republika, vykoná nevyhnutné opatrenia, aby zabezpečil jeho účinné dodržiavanie.

Pokiaľ ide o nezávislosť NBS, ktorá sa delí na personálnu, funkčnú, inštitucionálnu a finančnú, zákon o NBS bol upravený zákonom o zavedení eura v Slovenskej republike v oblasti personálnej nezávislosti. Podľa nového znenia ustanovenia § 7 ods. 9 zákona o NBS člena bankovej rady možno z jeho funkcie odvolať len vtedy, ak prestal spĺňať ustanovené predpoklady na výkon tejto funkcie, alebo ak sa vo svojej funkcii dopustil závažného pochybenia podľa článku 14.2 Štatútu ESCB. Tým sa explicitne dosiahla zlučiteľnosť, pokiaľ ide o personálnu nezávislosť. Taktiež sa modifikovalo znenie ustanovenia § 7 ods. 10 zákona NBS, na základe ktorého sa môže guvernér NBS v tejto veci obrátiť na Súdny dvor Európskych spoločenstiev podľa článku 14.2 Štatútu ESCB. Ďalšie požiadavky týkajúce sa rôznych aspektov nezávislosti boli splnené už v predchádzajúcich novelách zákona o NBS.

Zákaz menového financovania podľa článku 101 Zmluvy o ES a zákaz zvýhodneného prístupu podľa článku 102 Zmluvy o ES bol výslovne zapracovaný do ustanovenia § 19 zákona o NBS.

Ustanovenia § 24 ods. 3 zákona o NBS a § 13 ods. 2 zákona č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktoré upravujú poskytovanie úverov slovenskému Fondu ochrany vkladov NBS, neboli pred prijatím novely zákona o NBS explicitne v súlade so zákazom menového financovania podľa článku 101 (1) Zmluvy o ES. Novela zákona o NBS nahrádza pôvodné ustanovenie § 24 ods. 3 novým ustanovením § 24 ods. 2, ktoré uvádza, že NBS môže Fondu ochrany vkladov alebo Garančnému fondu investícií poskytnúť krátkodobý úver na pokrytie jeho naliehavých a nepredvídateľných potrieb likvidity vtedy, ak je ohrozená systémová stabilita a ak je to v súlade so zákazom menového financovania upraveným v Zmluve o ES. Každý takýto úver musí byť zabezpečený dostatočnou zábezpekou vo forme cenných papierov alebo iných majetkových hod-

nôt. Novela zákona o NBS tiež mení a dopĺňa § 13 ods. 2 zákona č. 118/1996 Z. z. o ochrane vkladov a § 91 ods. 3 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a tým sa výslovne zabezpečil súlad so zákazom menového financovania podľa Zmluvy o ES.

Novela zákona o NBS novo upravila ciele NBS týkajúce sa hospodárskej politiky. Ustanovenie § 2 ods. 2 zákona o NBS určuje, že NBS na účel zabezpečovania svojho hlavného cieľa (udržiavanie cenovej stability) vykonáva aj pôsobnosť, činnosti, úlohy, práva a povinnosti vyplývajúce z účasti a cieľov NBS v ESCB. Pritom NBS ako súčasť ESCB postupuje podľa pravidiel platných pre ESCB a ako súčasť Eurosystému odo dňa zavedenia eura postupuje aj podľa pravidiel platných len pre Eurosystém. Súčasne sa do zákona o NBS vložil nový § 41a ods. 1, podľa ktorého NBS bez ujmy na svojom hlavnom ciele, ktorým je udržiavanie cenovej stability, podporuje odo dňa zavedenia eura všeobecné hospodárske politiky v Európskom spoločenstve. Tým napomáha dosiahnutie cieľov Európskeho spoločenstva vyjadrených v článku 105 Zmluvy o ES a v článku 2 Štatútu ESCB. Z článku 43 Štatútu ESCB vyplýva, že NBS bude odo dňa zavedenia eura ako člen Eurosystému konať v súlade s pravidlami uvedenými v Štatúte ESCB, ktoré sa uplatňujú výhradne na Eurosystém.

Pokiaľ ide o menovú politiku, pôvodne platné ustanovenia zákona o NBS nepriznávali v tejto oblasti právomoci Európskej centrálnej banke. Novela zákona o NBS zmenila príslušný text ustanovení zákona, t. j. vložila doň ustanovenie § 6 ods. 3, podľa ktorého je Banková rada NBS pri výkone svojich právomocí a pôsobností povinná rešpektovať pravidlá platné pre ESCB a odo dňa zavedenia eura aj pravidlá platné pre Eurosystém. Z uvedeného vyplýva, že NBS pri výkone svojich právomocí v oblasti menovej politiky musí postupovať v súlade s citovaným ustanovením. S cieľom priznať Európskej centrálnej banke právomoci v oblasti menovej politiky sa zmenilo aj znenie ustanovenia § 3 zákona o NBS. Podľa odseku 2 tohto ustanovenia NBS zverejňuje informácie a správy Európskej centrálnej banky o činnosti ESCB a o spoločnej európskej menovej politike, pričom postupuje podľa pravidiel platných pre ESCB. Tým sa dosiahol súlad s čl. 15 Štatútu ESCB. Taktiež sa do zákona o NBS vložili nové ustanovenia § 49ab ods. 6, podľa ktorého odo dňa zavedenia eura v Slovenskej republike výlučná právomoc určovať menovú politiku a nástroje menovej politiky a výlučná právomoc povoľovať vydávanie bankoviek a schvaľovať objem vydávania mincí prechádza z NBS na Európsku centrálnu banku. Výlučná právomoc určovať kurzovú politiku prechádza z NBS na príslušné inštitúcie a orgány Európskej únie.² Na základe uvedeného ustanovenia zákona o NBS právomoc určovať menovú politiku a nástroje menovej politiky prešla z NBS na Európsku centrálnu banku. V súvislosti s tým

boli upravené ustanovenia § 18, 21, 23, 24 a 27 zákona o NBS, ktoré upravovali ukládanie sankcií, nadobúdanie alebo predaj dlhových nástrojov, poskytovanie úverov a iné operácie NBS tak, aby priznali právomoci Európskej centrálnej banke v tejto oblasti. Novelizovaný zákon o NBS taktiež zaviedol nový text § 20, na základe ktorého NBS podľa pravidiel platných pre Eurosystem vykonáva činnosti, ktoré súvisia s určovaním a udržiavaním povinných minimálnych rezerv podľa osobitného predpisu (napr. v súlade s článkami 9.2, 12.1, 14.3, 19, 20 a 42 Štatútu ESCB).

Novela zákona o NBS sa dotkla aj zberu, spracovania a distribúcie štatistických údajov vrátane požiadaviek na ich vykazovanie, lebo pôvodným znením zákona o NBS neboli priznané právomoci Európskej centrálnej banke v tejto oblasti. Zmenilo a doplnilo sa znenie § 34a zákona o NBS tak, aby boli priznané právomoci Európskej centrálnej banke v tejto oblasti v súlade s článkom 5 Štatútu ESCB a nariadenia Rady (ES) č. 2533/98 z 23. novembra 1998 o zbere štatistických informácií Európskou centrálnou bankou (Mimoriadne vydanie Ú. v. EÚ, kap. 01/zv. 03).

Ďalej sa zmenilo ustanovenie § 28 zákona o NBS tak, aby priznalo Európskej centrálnej banke právomoci v oblasti správy devízových rezerv v súlade so Štatútom ESCB. Na základe tohto ustanovenia má NBS v úschove a spravuje devízové rezervy v zlate a v devízových hodnotách, disponuje s nimi a uskutočňuje devízové operácie, pričom odo dňa zavedenia eura pri uskutočňovaní operácií v rámci Eurosystemu postupuje podľa Štatútu ESCB (napr. článkov 23 a 31).

Podľa čl. 106 (1) prvej a druhej vety Zmluvy o ES Európska centrálna banka má výlučné právo povoľovať vydávanie bankoviek v Európskom spoločenstve. Pritom bankovky môžu vydávať Európska centrálna banka a národné centrálné banky. Ďalej podľa čl. 106 (2) prvej vety Zmluvy o ES členské štáty môžu vydávať mince v objeme schválenom Európskou centrálnou bankou. Pôvodne platné ustanovenia § 2 ods. 1 písm. b), § 6 ods. 2 písm. e), § 15 a § 16 ods. 1 zákona o NBS (regulujúce pôsobnosť NBS v oblasti vydávania bankoviek a mincí) nerespektovali vyššie uvedené výlučné právo Európskej centrálnej banky povoľovať vydávanie bankoviek v eurozóne. Preto ich bolo potrebné nahradiť novými ustanoveniami § 2 ods. 1 písm. b), § 6 ods. 2 písm. e), § 15 a § 16, § 17 a § 17a až 17h zákona o NBS, ktoré v spojení s novým § 49ab ods. 6 zákona zakotvujú, že odo dňa zavedenia eura v SR výlučná právomoc povoľovať vydávanie bankoviek a schvaľovať objem vydávania mincí náleží iba Európskej centrálnej banke. Tieto ustanovenia v plnom rozsahu priznávajú výlučné práva Európskej centrálnej banke v tejto oblasti v súlade so Zmluvou o ES a Štatútom ESCB.

Novela zákona o NBS zrušila pôvodne platné znenie ustanovenia § 39, na základe ktorého Najvyšší kontrolný úrad SR vymenovával nezávislého externého audítora pre NBS a nahradila ho novým § 38 ods. 2, ktorý v spojení s § 24b zákona č. 39/1993 Z. z. o Najvyššom kontrolnom úrade

Slovenskej republiky v znení neskorších predpisov priznáva Rade EÚ a Európskej centrálnej banke právomoci podľa článku 27.1 Štatútu ESCB (účty Európskej centrálnej banky a národných centrálnych bánk auditujú nezávislí externí audítori odporúčaní Radou guvernérov Európskej centrálnej banky a schválení Radou EÚ).

Podľa článku 26 Štatútu má NBS povinnosť dodržiavať režim finančného vykazovania operácií národných centrálnych bánk, ktorý sa uplatňuje v Eurosysteme. Pôvodné ustanovenie § 39 ods. 1 zákona o NBS však túto povinnosť neobsahovalo. Preto bolo prijaté nové ustanovenie § 38 zákona, ktoré v spojení s § 17b zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov upravuje všetky potrebné povinnosti NBS odo dňa zavedenia eura, ktoré sa týkajú finančných účtov podľa článku 26 Štatútu ESCB.

V súlade s článkom 111 Zmluvy o ES a s článkom 12.1 Štatútu ESCB bolo nahradené pôvodné ustanovenie § 28 písm. a) zákona o NBS novými ustanoveniami § 28 ods. 2 a § 49ab ods. 6 zákona, ktoré upravujú právomoci NBS v oblasti kurzovej politiky, pričom sa rešpektujú právomoci Rady EÚ a Európskej centrálnej banky v tejto oblasti.

Pôvodne platné ustanovenia § 4 ods. 1 a 2 zákona o NBS (zastupovanie Slovenska NBS v medzinárodných finančných inštitúciách v oblasti finančného trhu a v operáciách na medzinárodných finančných trhoch na základe poverenia vlády SR) nepriznávali Európskej centrálnej banke vo vzťahu k uskutočňovaniu menovej politiky Európskeho spoločenstva právomoci v tejto oblasti. Z toho dôvodu sa zmenilo ustanovenie § 4 ods. 2 zákona o NBS (NBS môže podľa neho zastupovať Slovensko v operáciách na medzinárodných finančných trhoch) a súčasne sa citovaný paragraf doplnil o ustanovenie, ktoré garantuje nedotknuteľnosť pôsobnosti a právomoci Európskej centrálnej banke a iných inštitúcií a orgánov EÚ na medzinárodnej úrovni.

Novela zákona o NBS tiež doplnila do § 13 ods. 1 ustanovenie, ktoré sa týka konzultačnej povinnosti voči Európskej centrálnej banke, a doplnila do § 30 nový odsek 3 zohľadňujúci povinnosť konzultovať návrhy právnych predpisov s Európskou centrálnou bankou v záležitostiach, ktoré spadajú do jej pôsobnosti podľa rozhodnutia Rady 98/415/ES z 29. júna 1998 o poradení sa s Európskou centrálnou bankou národnými orgánmi ohľadom návrhov právnych predpisov.

V záujme integrácie NBS do Eurosystemu bol zákon o NBS zmenený aj v § 2 ods. 1 písm. c) tak, aby NBS v spojení s § 31 tohto zákona a v súlade s článkom 22 Štatútu ESCB podporovala plynulé fungovanie platobných systémov a zúčtovacích systémov. S cieľom zabezpečenia plynulého prechodu NBS na nový Transeurópsky automatizovaný expresný systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase (TARGET2) bola prijatý zákon č. 270/2009 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 510/2002 Z. z. o platobnom styku a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Účasť NBS na činnosti Eurosystému

Ing. Martin Polónyi
Národná banka Slovenska

Integráciou do Eurosystému 1. januára 2009 sa dostal vzťah Národnej banky Slovenska s Európskou centrálnou bankou, ako aj s ostatnými národnými centrálnymi bankami krajín eurozóny na novú kvalitatívnu úroveň. NBS sa na jednej strane vzdala niektorých právomocí, predovšetkým v oblasti nezávislej menovej politiky SR, na druhej strane získala možnosť podieľať sa na riadení menovej politiky a iných politík pre celú eurozónu prostredníctvom účasti na činnosti a rozhodovacom procese Eurosystému. Táto účasť prebieha na viacerých úrovniach. Týka sa predovšetkým guvernéra NBS, ktorý sa stal členom Rady guvernérov ECB, zástupcov NBS vo výboroch Eurosystému/ESCB a ich pracovných skupín, ale aj ďalších expertov NBS.

VÝZNAM INTEGRÁCIE NBS DO EUROSYSTÉMU

Mnohé z činností, ktoré vykonáva NBS, získali integráciou do Eurosystému úplne nový rozmer. Predovšetkým NBS prestala k 1. 1. 2009 pôsobiť ako menová autorita na Slovensku. Záber činnosti NBS sa rozšíril na celú eurozónu, t. j. analýza vývoja makroekonomického prostredia a finančných trhov, ako aj iné činnosti súvisiace napríklad s emisíou bankoviek či platobnými systémami zahŕňajú všetkých šestnásť krajín, ktoré prijali euro. NBS získala možnosť podieľať sa na činnosti Eurosystému predovšetkým v oblasti menovej politiky, ďalej najmä v oblasti riadenia devízových rezerv, emisnej činnosti a platobných systémov.

Postavenie NBS v Eurosystéme je odvodené od jej podielu na upísanom základnom imaní ECB, ktorý splatila v plnej výške k 1. 1. 2009. Meria sa kapitálovým kľúčom, ktorý sa určuje na základe váženého podielu členských štátov na celkovom počte obyvateľov a hrubom domácom produkte EÚ. V prípade NBS sa rovná 0,6934 %. Podľa neho sa zdieľajú zisky a straty Eurosystému, rozdeľuje menový príjem, určuje sa podiel NCB na devízových rezervách Eurosystému, podiel na emisii bankoviek či váha hlasu guvernéra vo vybraných oblastiach rozhodovania v Rade guvernérov.

O menovej politike pre celú eurozónu, a teda od 1. 1. 2009 aj pre Slovensko rozhoduje Rada guvernérov. Týka sa to nastavenia kľúčových úro-

Zo zasadnutia
Rady guvernérov v sídle ECB
vo Frankfurte nad Mohanom.
Foto: ECB.

Box 1

ESCB, Eurosystem, ECB

Európsky systém centrálnych bánk (ESCB) tvorí všetkých 27 národných centrálnych bánk (NCB) štátov Európskej únie a ECB. Jeho úlohy sú definované v Zmluve o založení Európskeho spoločenstva a spresnené v Protokole o štatúte ESCB a ECB.

Hlavným cieľom ESCB je udržiavať cenovú stabilitu. Jeho hlavné úlohy sú nasledovné:

- definovať a uskutočňovať menovú politiku Spoločenstva,
- riadiť devízové operácie,
- udržiavať a spravovať oficiálne devízové rezervy členských štátov,
- podporovať plynulé fungovanie platobných systémov.

Pokiaľ všetky štáty EÚ neprijmú spoločnú menu euro, úlohy ESCB budú spadať do kompetencie Eurosystemu¹. Tvoria ho NCB krajín eurozóny, teda krajín, ktoré prijali euro ako spoločnú menu, a ECB. Úlohy Eurosystemu zastrešuje ECB. Riadiace orgány ECB sú zároveň riadiacimi orgánmi Eurosystemu a ESCB. Sú nimi Rada guvernérov, Výkonná rada a Generálna rada.

Rada guvernérov je hlavným rozhodovacím orgánom Eurosystemu a tvoria ju všetci šiesti členovia Výkonnej rady a všetci guvernéri NCB krajín eurozóny. Guvernéri v nej vystupujú ako nezávislí odborníci. Rada guvernérov prijíma právne akty a rozhodnutia potrebné na zabezpečenie úloh Eurosystemu. Každý člen Rady guvernérov má okrem vybraných oblastí jeden hlas a rozhodnutia sa prijímajú nadpolovičnou väčšinou. Pri rozhodovaní o vybraných otázkach rokovacieho poriadku, použití iných nástrojov menovej kontroly či rozhodovaní o nesúlade určitej činnosti niektorej NCB s úlohami Eurosystemu sa používa hlasovanie dvojtretinovou väčšinou. Pri rozhodovaní o základnom imaní, devízových rezervách, rozdelení menového príjmu a rozdelení čistých ziskov a strát sa využíva vážené hlasovanie. Pri tomto druhu hlasovania je rozhodnutie prijaté, ak odovzdané súhlasné hlasy predstavujú aspoň dve tretiny upísaného základného imania ECB a aspoň polovicu podielnikov, pričom hlasy členov Výkonnej rady majú nulovú váhu.²

Rada guvernérov sa schádza pravidla dvakrát do mesiaca. Prvé stretnutie sa obvykle koná v prvý štvrtok v mesiaci a tradične sa venuje menovopolitickým otázkam. Prijíma sa

na ňom rozhodnutie o kľúčových úrokových sadzbách ECB, ktoré oznamuje prezident ECB počas následnej oficiálnej tlačovej konferencie. Druhé zasadnutie v mesiaci sa koná väčšinou dva týždne po prvom zasadnutí, tiež vo štvrtok. Rozhoduje sa na ňom o ostatných otázkach, ktoré sa týkajú iných úloh Eurosystemu. Ide napríklad o rozhodnutia týkajúce sa ECB, riadenia devízových rezerv, prevádzky a dohľadu nad platobnými systémami, emisie bankoviek. V prípade mimoriadnych situácií sa môže rokovanie Rady guvernérov uskutočniť aj prostredníctvom telekonferencie.

Výkonná Rada predovšetkým pripravuje rokovania Rady guvernérov, vykonáva rozhodnutia Rady guvernérov a riadi prevádzku ECB.

Generálna rada sa schádza v zložení guvernérov centrálnych bánk všetkých štátov EÚ, prezidenta a viceprezidenta ECB. Medzi jej hlavné úlohy patrí prijímanie konvergenčných správ a podpora spolupráce v rámci ESCB.

Výbory Eurosystemu/ESCB

Výbory Eurosystemu/ESCB majú dôležitú pomocnú funkciu pri plnení úloh rozhodovacích orgánov ECB. Vypracúvajú odborné expertízy v oblasti svojej pôsobnosti a vykonávajú špecifické úlohy na základe mandátu, ktorý schvaľuje Rada guvernérov. Každá NCB do nich môže nominovať dvoch zástupcov. V súčasnosti je ustanovených trinásť výborov Eurosystemu/ESCB:

- Výbor pre účtovníctvo a menové príjmy
- Výbor pre bankovky
- Výbor pre bankový dohľad
- Výbor pre metodiku nákladov
- Výbor Eurosystemu/ESCB pre komunikáciu
- Výbor pre informačné technológie
- Výbor interných audítorov
- Výbor pre medzinárodné vzťahy
- Výbor pre právo
- Výbor pre operácie na trhu
- Výbor pre menovú politiku
- Výbor pre platobné a zúčtovacie systémy
- Výbor pre štatistiku

Tri ďalšie výbory majú osobitné postavenie:

- Výbor pre rozpočet
- Konferencia pre ľudské zdroje
- Riadiaci výbor Eurosystemu pre oblasť IT

kových sadzieb ECB či definovania rámca výkonu menovej politiky, napríklad prostredníctvom Všeobecnej dokumentácie o nástrojoch a postupoch menovej politiky Eurosystemu. NBS pritom vďaka princípu decentralizovaného výkonu úloh Eurosystemu naďalej vykonáva menovopolitické ope-

rácie. Dôležitú poradnú funkciu tu plní Výbor pre menovú politiku a Výbor pre operácie na trhu.

Časť devízových rezerv NBS v USD a v zlate bola k 1. 1. 2009 prevedená na ECB. Jej výška bola vypočítaná na základe kapitálového kľúča. NBS aj naďalej spravuje tieto devízové rezervy a riadi sa

¹ Rada guvernérov zaviedla pojem „Eurosystem“ s cieľom uľahčiť pochopenie štruktúry centrálného bankovníctva v eurozóne. Tento pojem zdôrazňuje spoločnú identitu, tímovú prácu a spoluprácu všetkých jeho členov.

² Čl. 10.3 Protokolu o štatúte Európskeho systému centrálnych bánk a Európskej centrálnej banky.

3 Transeurópsky automatizovaný expresný systém hrubého zúčtovania platieb v reálnom čase.

pri tom rámcovými rozhodnutiami Rady guvernérov. V tejto oblasti pôsobí ako poradný orgán najmä Výbor pre operácie na trhu.

Ďalšie zmeny sa odohrali v oblasti bankoviek a mincí. Zavedením eura v SR sa právomoci v oblasti vydávania bankoviek previedli na Radu guvernérov a v oblasti vydávania mincí na Európsku komisiu. V oblasti bankoviek sa to týka napríklad objemu emisie bankoviek či ich dizajnu. Usmernenia ECB upravujú aj peňažný obeh. Dôležitú úlohu tu zohráva najmä Výbor pre bankovky.

Významne sa zmenila aj oblasť platobných a zúčtovacích systémov. NBS prevádzkuje platobné a zúčtovacie systémy na území SR a dohliada na ich fungovanie. Od 1. 1. 2009 pre slovenských účastníkov zabezpečuje pripojenie na systém TARGET2³, ktorý na najvyššej úrovni riadi Rada guvernérov. Výbor pre platobné a zúčtovacie systémy pôsobí ako poradný orgán vo všetkých otázkach týkajúcich sa systému TARGET2 a vykonáva úlohy, ktoré mu určí Rada guvernérov.

Okrem týchto oblastí NBS naďalej plní viaceré úlohy, ktoré nespádajú do pôsobnosti Eurosystému. Ide najmä o dohľad nad finančným trhom, kde ESCB iba prispieva k hladkému uskutočňovaniu politík prijímaných na národnej úrovni.

NOVÉ ÚLOHY GUVERNÉRA A NBS

Guvernér NBS Ivan Šramko sa stal 1. 1. 2009 plnohodnotným členom najvyššieho rozhodovacieho orgánu ECB a Eurosystému – Rady guvernérov. Tým prebral plnú zodpovednosť za menovú politiku eurozóny. Jeho alternátom vo funkcii je člen Bankovej rady NBS a výkonný riaditeľ pre menovú oblasť Peter Ševčovic.

Rozsah agendy súvisiacej s ECB, ako aj význam prijímaných rozhodnutí sa adekvátne k novému postaveniu guvernéra NBS zvýšil. Guvernér bol pred tým, ako sa rozhodlo o jeho členstve v Rade guvernérov, členom Generálnej rady. K štyrom pravidelným rokovaniam Generálnej rady za rok pribudla od júla 2008 účasť guvernéra na zasadnutiach Rady guvernérov, dvakrát do mesiaca. Guvernér sa najskôr zúčastňoval na rokovaní Rady guvernérov ako pozorovateľ a od 1. januára 2009 ako plnohodnotný člen. Na rokovaní ho môže sprevádzať jedna osoba, najčastejšie je to jeho alternát.

Z hľadiska prípravy zahŕňa rozhodovanie Rady guvernérov dve formy prijímaných rozhodnutí. Ide predovšetkým o rozhodnutia prerokúvané na zasadnutiach Rady guvernérov, ku ktorým sa zasielajú podkladové materiály v nadväznosti na zasadnutia Rady guvernérov v periodicite dvoch týždňov. Druhú oblasť tvoria návrhy rozhodnutí, ktoré sa pre nedostatok času alebo čisto technickú povahu nezaraďujú na rokovanie, ale prijímajú sa formou písomných konaní. Z členstva guvernéra NBS v Generálnej rade vyplýva okrem prípravy podkladových materiálov na jej zasadnutia aj vypracúvanie pripomienok k stanoviskám ECB v rámci konzultácií národnej legislatívy či legislatívy Spoločenstva, ktorá spadá do jej kompetencie.

Dôležitú úlohu pri príprave rozhodnutí Rady guvernérov zohrávajú práve zástupcovia NBS vo výboroch Eurosystému/ESCB a ich pracovných skupinách. Vo výboroch sú zástupcami vo väčšine prípadov riadiaci zamestnanci NBS a v pracovných skupinách experti z odborných útvarov. Ich pôsobenie sa rozšírilo podobne ako pôsobenie guvernéra NBS. Výbory Eurosystému/ESCB sa môžu schádzať v rozšírenom zložení, teda so zástupcami všetkých NCB krajín EÚ, alebo v štandardnom zložení, kde sú iba zástupcovia NCB Eurosystému. O rozhodujúcich témach z oblasti pôsobnosti výboru sa rokuje v štandardnom zložení. K témam prerokúvaným na expertnej úrovni výborov prijíma konečné rozhodnutie Rada guvernérov.

Zástupcovia NBS sa v súčasnosti zúčastňujú na rokovaní výborov Eurosystému v štandardnom zložení. Noví zástupcovia boli nominovaní aj do výborov, ktoré sa schádzajú výlučne v štandardnom zložení a v ktorých NBS pred júlom 2008 zástupcov nemala. Ide o Výbor pre rozpočet, Výbor pre metodiku nákladov a Riadiaci výbor Eurosystému pre informačné technológie. V súčasnosti má NBS vo výboroch Eurosystému/ESCB a ich pracovných skupinách spolu skoro 70 zástupcov.

Zamestnanci NBS sa na príprave guvernéra NBS na rokovaní Rady guvernérov podieľajú v dvoch fázach. V prvej fáze sa odborné útvary, a vo veľkej miere práve zástupcovia NBS vo výboroch či pracovných skupinách podieľajú na rozsiahlom procese prípravy analýz, správ a návrhov rozhodnutí ešte pred tým, ako sa zaradia do programu rokovania Rady guvernérov či predložia na schválenie formou písomného konania.

V neskoršej fáze potom pripravujú stanoviská pre guvernéra NBS k bodom programu rokovania Rady guvernérov, ktorý stanovuje Výkonná rada, ako aj stanoviská k písomným konaniam. Vždy s dostatočným predstihom pred odchodom guvernéra na rokovanie Rady guvernérov sa k týmto materiálom uskutočňuje brífing, na ktorý sú prizvaní členovia Bankovej rady, relevantní vedúci zamestnanci a experti. Po návrate z rokovania sa uskutočňuje stretnutie, na ktorom sa informuje o prijatých rozhodnutiach, priebehu diskusie, prípadne o konkrétnych úlohách vyplývajúcich pre NBS.

Vzhľadom na mimoriadnu dôležitosť agendy, ktorá vyplýva z členstva guvernéra NBS v Rade guvernérov a Generálnej rade, bolo k 1. júnu 2008 vytvorené oddelenie koordinácie s ECB ako súčasť kancelárie guvernéra. Úlohou tohto oddelenia je zabezpečiť komplexný proces prípravy guvernéra NBS na rokovaní Rady guvernérov, Generálnej rady a zároveň koordinovať činnosť v procese písomných konaní a konzultácií.

Možno konštatovať, že NBS má dnes zabehnutý systém, ktorý jej umožňuje byť už od prechodu na euro plnohodnotnou centrálnou bankou Eurosystému a ktorý poskytuje guvernérovi NBS zodpovedajúcu podporu pri jeho pôsobení v Rade guvernérov a Generálnej rade.

Putovná výstava NBS Slovenské eurové mince je inštalovaná v Skalici

Dňa 20. mája 2009 bola v priestoroch Mestskej knižnice v Skalici otvorená putovná výstava Slovenské eurové mince - výstava výtvarných návrhov slovenských strán eurových mincí.

Foto: Pavel Kochan

Na fotografii zľava Monika Siegelová, vedúca oddelenia komunikácie NBS, Eva Karasová, riaditeľka medzinárodných vzťahov a komunikácie NBS, Ľubica Rozborilová, vedúca mestskej knižnice v Skalici, Karol Mrva, člen Bankovej rady NBS a Ľudovít Barát, zástupca primátora mesta Skalica, pri otvorení výstavy.

Karol Mrva, člen Bankovej rady NBS, a Ľudovít Barát, zástupca primátora mesta Skalica, pri strihaní pásky.

Výstavu za Národnú banku Slovenska slávnostne otvoril člen Bankovej rady NBS Karol Mrva, za účasti zástupcu primátora mesta Skalica Ľudovíta Baráta, vedúcej Mestskej knižnice Ľubice Rozborilovej a ďalších predstaviteľov regionálnej bankovej sféry, spoločenského a kultúrneho života. Putovná výstava Slovenské eurové mince návštevníkom predstavuje okrem základných faktov, týkajúcich sa Európskej únie a eurozóny aj súbor najzaujímavejších nerealizovaných návrhov na slovenské eurové mince od popredných slovenských výtvarníkov a tiež víťazné výtvarné návrhy slovenských eurových mincí. Výstava bola za posledné tri roky predstavená v sedemnástich slovenských mestách a vo Varšave bola inštalovaná spolu s podobnou výstavou centrálnej banky Slovenska pod názvom Slovensko 2007 – Slovensko 2009.

Výstava Slovenské eurové mince bude v Mestskej knižnici na Námestí Slobody 4 v Skalici prístupná verejnosti do 30. júna 2009, v pracovné dni od 8.00 do 16.00 h.

